

ODENSE
KOMMUNE

TASKFORCE PÅ FOLKESKOLEOMRÅDET 2023

Samlede anbefalinger

Indholdsfortegnelse

Taskforcens medlemmer	3
Vores forståelse af opgaven	4
Tematikker og anbefalinger	6
Tre tematikker	7
Motivation og trivsel - en varieret og motiverende skoledag	7
Blandede skoler - diversitet som en styrke	7
Attraktiv distriktsskole - glæden ved den lokale folkeskole	8
Fem spor	10
Spør 1: Vi arbejder med fællesskabende didaktikker	11
Spør 2: Vi arbejder med nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund	15
Spør 3: Vi arbejder med fællesskaber på tværs af byen	19
Spør 4: Vi arbejder med kommunens infrastruktur, når vi udvikler skolerne	22
Spør 5: Vi arbejder i perspektiver på længere sigt	24
Anbefalinger til den videre proces	27
Taskforcens arbejde og metode	29
Hvad vi ved om de tre tematikker	30
Motivation og trivsel - Data	30
Blandede skoler - Data	31
Attraktive distriktsskoler - Data	33
Udvalgte referencer	35

Taskforcens medlemmer

Klaus Majgaard, formand for taskforcen

Uddannet kandidat i administration og offentlig forvaltning, ph.d. og arbejder som selvstændig konsulent inden for offentlig styring og ledelse og er ekstern lektor ved CBS, Institut for Business, Humaniora og Jura.

Klaus har arbejdet med offentlig styring og ledelse i over 20 år og har gennem årene beskæftiget sig med børn- og ungeområdet fra forskellige vinkler og positioner. Han har bl.a. været direktør for Børn- og Ungeforvaltningen i Odense Kommune i årene 2007-2011.

Jacob Torfing

Uddannet kandidat i statskundskab og har desuden en Master og Ph.d.-grad i offentlig forvaltning fra University of Essex. I 2016 erhvervede han sig doktorgraden i offentlig forvaltning. Han er professor i Politik og Institutioner på Roskilde Universitet, hvor han er forskningsleder af The Roskilde School of Governance. I mere en 200 artikler og 30 bøger har han gennem de sidste 30 år analyseret den offentlige sektors udvikling med særlig fokus på betydningen af netværksstyring, samskabelse og samarbejdsdrevet innovation. I de senere år har han desuden fokuseret på nye former for styring og ledelse i netværkssamfundet.

Birgit Lise Andersen

Uddannet lærer, diplom i skole- og ledelsesudvikling og master i Public Administration. Birgit har mange års erfaring fra skoleverdenen som lærer, konsulent og skoleleder på Strandgårdsskolen i Ishøj Kommune. Senest har Birgit været skolechef i Albertslund Kommune. Birgit har desuden været medlem af Ledelseskommisionen og chefkonsulent for Børn og Folkeskole i Kommunernes Landsforening. Birgit har i sit virke som leder og skolechef haft fokus på at skabe en skole med positive ambitioner og forventninger på alle børns vegne, og hvor alle børn trives og lærer, gennem en varieret, motiverende og anvendelsesorienteret undervisning.

Helle Rabøl Hansen

Uddannet jurist og ph.d. i Pædagogisk Psykologi. Hun er medstifter af NOISE, der er et netværk af uafhængige forskere, der har til formål at bidrage til en højere kvalitet i det pædagogiske felt. Desuden arbejder hun som specialkonsulent i Uddannelsesstyrelsen i Grønland. Helle har arbejdet med og forsket i fænomenerne mobning, marginalisering og skoleklassekultur siden 1998. Udover mobning er Helles vidensfelter: Ungeliv, skoletrivsel, skolevrede, skolesorg, skolefravær, 12 tallets piger, fællesskabende didaktik, forskellighedens didaktik, twistet belongning, street-tilblivelser og pædagogiske praksisser i Grønland.

Katja Munch Thorsen

Uddannet kandidat i sociologi og uddannelsesdirektør på KEA (Københavns erhvervsakademi). Katja har et indgående kendskab til folkeskolen bl.a. som vicedirektør med ansvar for grundskoleområdet hos Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), og som vicedirektør med ansvar for læreruddannelse og videreuddannelse på Professionshøjskolen UCC. Katja har igennem mange år holdt oplæg og skrevet artikler om skoleudvikling og ledelse. Hun er især optaget af, hvordan kommuner og skoler omsætter eksisterende viden om elevers læring, trivsel og udvikling i deres arbejde med skoleudvikling. Gennem de sidste fire år har Katja været medlem af Vurderingsudvalget for Folkeskoleudvalget i A.P. Møller Fonden, hvilket har givet hende god indsigt i udviklingsarbejde på folkeskoleområdet i kommunerne bredt set.

Vores forståelse af opgaven

Byrådet i Odense besluttede med budget 2023, at der skulle nedsættes en taskforce på skoleområdet.

Taskforcen er blevet bedt om at komme med anbefalinger på, hvordan man fortsat udvikler attraktive lokale skoler i Odense, som samler børn og unge med forskellige baggrunde og forudsætninger. Skoler hvor de trives i de fællesskaber, hvor de tilegner sig den dannelse og de kompetencer, som både de selv og samfundet har så meget brug for.

Taskforcen har i forløbet arbejdet med de forskellige temaer og udfordringer, hvor anbefalingerne har løbende taget form. Drøftelserne har taget udgangspunkt i lokale data, erfaringer og aktuel forskning på skoleområdet.

Dette arbejde og de konkrete anbefalinger præsenteres i denne rapport.

Taskforcens opgave er stillet i en tid, hvor vi ser en stigende selvrapporterede mistrivsel blandt børn og unge. Mistrivsel sætter sig også igennem, når det handler om skolegang. Her ser vi stigende skolefravær og øget brug af hjemmeskole mm. som et udtryk for, at skolen i øget omfang fravælges. Desuden stiger antallet af elever, som segregeres til særlige og mere indgribende skoletilbud. Cirka 5% af elever er i dag i specialiserede skoletilbud og den stigende tendens ser ud til at fortsætte. Det betyder bl.a. at omtrent 25% af budgettet på skoleområdet anvendes til de specialiserede skoletilbud.

Ved siden af disse tegn på at folkeskolen ikke lykkes med at være et godt tilbud for alle børn og unge ser vi en tendens til, at den lokale folkeskole fravælges af forældrene. Der ses en stigning i antallet af elever i fri- og privatskoler. I Odense går 22% af børn i den skolepligtige alder allerede i fri- eller privatskole, og 25% af de elever, der starter i skole efter sommerferien i 2023, har valgt en fri- eller privatskole. Denne udvikling har social slagside. På frie og private skoler er elevgruppen i mindre grad blandet på tværs af socialøkonomiske skel.

Endelig peger optaget på både lærer- og pædagoguddannelsen med al tydelighed på, at folkeskolen desuden vil komme til at opleve massive rekrutteringsudfordringer inden for få år. Skolerne melder i stigende grad om en nedgang i antallet af kvalificerede ansøgere - særligt på pædagogområdet.

Hertil kommer, at folkeskolen på lange stræk er skabt i industrisamfundets billede, og derfor har en iboende risiko for at

miste sin relevans, folkelige legitimitet og appel til moderne forældre og deres børn.

Alt i alt betyder dette, at der skal stilles nye spørgsmål om skolens udvikling i en ny tid, hvor børn og unges muligheder for at skabe tilhør og mening går nye veje.

Børn og unge møder verden med en udviklet følsomhed og refleksivitet, hvor de oplever, at det i høj grad er op til dem selv at skabe en identitet og et ståsted i verden. En verden der er præget af et accelererende opbrud i klimaforhold, produktionsformer og teknologier samt kultur og identitetsforståelser. Vi ser de unges følsomhed og refleksivitet som en klog ressource, som kan være med til at bane vej for holdbare løsninger på de fælles udfordringer. Men hvis vi i skolen og samfundet i øvrigt møder følsomheden og refleksivitet med fokus på snævre normalitetsbegreber, så forvandles følsomheden og refleksiviteten fra en ressource til en udfordring for både børn og unge, deres forældre og skolen. Hvad der er brug for, er at skabe tolerante fællesskaber og varieret undervisning, hvor børn og unge kan afsøge og undersøge verden og deres eget forhold til den, og hvor vi støtter og vejleder hinanden i at udvikle viden, identitet, fællesskaber og ståsted.

På den måde er der en stærk indre sammenhæng i det opdrag, som Taskforcen er blevet stillet. Det handler grundlæggende om at udvikle åbne og tilhørsstærke fællesskaber med en forståelse af diversitet som en potentiel ressource, som kan samle på tværs af sociale og kulturelle skel, og som har en solid forankring i lokalsamfundet.

I Taskforcen tror vi ikke på de hurtige envejsløsninger – og omvendt tror vi heller ikke på, at man skal vente på at der skabes helt nye vilkår og betingelser for forandring. Der er også en mellempæriode, hvor vi anbefaler en række nu-og-her tiltag i kommunalt regi og dertil tilføjer vi anbefalinger i et bredere omfang på sigt og på national plan. De aktuelle tiltag har taget farve af anbefalingerne på sigt og derfor medbringes begge dele i denne rapport.

Samtidig med, at udfordringerne er betydelige, skal vi understrege, at vi gennem vores arbejde har set mange eksempler på, hvordan lærere, pædagoger og ledere skaber nye og virksomhedsfulde løsninger. Vi håber med disse anbefalinger at bakke op om og understøtte dette arbejde.

Tre grundbegreber i anbefalingerne

Taskforcens drøftelser har kredset om tre grundbegreber, som anbefalinger hviler på. For det første foreslår vi, at **diversitetspotentiale** placeres helt centralt i overvejelser om 'blandede skoler', trivsel og skolens kerneopgaver. Fremfor at beklage de udfordringer, der kan ligge i at have børn og unge med forskellige baggrunde og forudsætninger, ser vi muligheder, når diversitet fremhæves som et gode og bruges som et potentiale. Ikke udelukkende fordi vi hylder en retfærdig og inkluderende ide, men fordi vi ser tendenser på, at fremtidens arbejdsorganiseringer og behov kalder på styrken i, at børn og unge vokser op i et socialt og kulturelt differentieret læringsmiljø. Mennesker får ganske enkelt mulighed for at udvikle flere ideer og veje i dynamiske miljøer, hvor normalitetsopfattelsen ikke er for snæver. Diversitet kan således være en styrke for et skolemiljø – hvis man vel og mærke gør diversitet til en pædagogisk- og didaktisk opgave, hvor det forskellige i det fælles gøres til et omdrejningspunkt for skolens fællesskaber.

Fællesskaber kan både være positive og negative, og det er vigtigt at arbejde for, at de lærende fællesskaber bliver mere åbne og demokratiske. Den tilgang kaldes også for **fællesskabende didaktik**, hvilket er et andet grundbegreb i vores arbejde. Et begreb der indeholder undervisningsopmærksomhed på at skabe tilhør og mening i skolegang. En vej til dette er netop at anerkende, at hvert barn og ung er unikt – og at det unikke kan transformeres til læring, indsigt og forståelse. Det medbestemmende princip i fællesskabende didaktik er derfor mere end det medbestemmende i sig selv – for her er eleverne indtænkt som centrale medskabere af skolens undervisning og sociale liv.

Når vi går med diversitetspotentiale og fællesskabende didaktik, så lægger det op til at samtænke trivsel og skolens faglighed – **faglig trivsel**, som er denne rapportes tredje grundbegreb. Ofte adskilles trivselsarbejdet fra skolens kerneopgaver – og her anbefaler vi at samtænke de to dele i praksis. At finde mening med skolegang kan nemlig ikke adskilles fra det at få adgang til at virke i skolens kerneopgaver – og det at få adgang og blive anerkendt er vigtige byggesten for tilhør og trivsel i skolen.

Tre arbejdsprincipper i anbefalingerne

Der er tre arbejdsprincipper, som går igennem samtlige af de følgende spor og anbefalinger:

1. Fokus på den pædagogiske hovedopgave: Opgaven med at udvikle tolerante og dannende fællesskaber løses ikke med strukturelle snuptag. Det er en pædagogisk opgave, som kræver et tværprofessionelt arbejde med at udvikle

læringsmiljøer, som vejleder og støtter børn og unges udvikling, læring, trivsel og dannelse.

- 2. Lokale løsninger:** Odense består af mange forskellige lokalsamfund, og Taskforcen vil understrege, at udfordringerne ikke er de samme i centrum, i Bolbro og i Stige. En fællesskabende pædagogik må udmøntes og have forskellige former i de forskellige lokalsamfund. Det betyder ikke, at man ikke kan arbejde sammen om det. Der er brug for en fælles udviklingsplatform, som kan understøtte viden, arbejdsformer og ressourceanvendelsen på tværs.
- 3. Involvering og samarbejde:** Ingen af anbefalingerne vil kunne føres ud i livet, hvis ikke de bliver konkretiseret og forvaltet af alle parter omkring folkeskolen – elever, forældre, lærere, pædagoger, ledere og politikere. Når en bred kreds af relevante og berørte parter mobiliseres i skabelsen af innovative løsninger, udvikles der et fælles ejerskab som fremmer implementeringsarbejdet og øger de nye løsningers effekt. Vi lægger derfor op til, at den fælles udviklingsplatform forankres i et partnerskab mellem skolens aktører.

På Taskforcens vegne

Klaus Majgaard, Odense, juni 2023

Tematikker og anbefalinger

Taskforcen har arbejdet med, hvordan Odenses folkeskoler kan udvikles og styrkes i de kommende år med særligt fokus på følgende 3 tematikker:

- Tema 1: Motivation og trivsel – en varieret og motiverende skoledag med et særligt blik på de unge
- Tema 2: Blandede skoler med diversitet som en styrke
- Tema 3: Attraktive distriktsskoler – glæden ved den lokale folkeskole

Taskforcens anbefalinger peger ikke én til én op i hver af de tre tematikker. Flere af anbefalingerne rækker ind over flere tematikker.

Anbefalingerne vil derfor blive præsenteret i 5 spor:

- Spor 1: Vi arbejder med fællesskabende didaktikker
- Spor 2: Vi arbejder med nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund
- Spor 3: Vi arbejder med fællesskaber på tværs af byen
- Spor 4: Vi arbejder med kommunens infrastruktur, når vi udvikler skolerne
- Spor 5: Vi arbejder i perspektiver på længere sigt

Taskforcen har haft en opmærksomhed på dels at udarbejde anbefalinger baseret på en vis evidens og dels at præsentere anbefalinger, der kan gradueres ud fra politisk ønske, således der både er tale om forholdsvis lette greb over mere omfattende greb til greb, der vil kræve national lovændring.

Som nævnt i indledningen har Taskforcen ligeledes været optaget af anbefalinger, der dækker over både det pædagogiske/didaktiske felt, lokale forskelle og fællesskaber samt mere strukturelle anbefalinger.

Tidligt i Taskforcens arbejde blev det tydeligt, at de tre temaer om motivation og trivsel, blandede skoler samt attraktive distriktsskoler ikke kunne skilles ad.

Der kan dog være en modsætning imellem de to sidste temaer for nogle af byens skoler. Hvis det i nogle områder af byen lykkes at få flere til at vælge den lokale distriktsskole, vil skolen få en mindre blandet elevsammensætning, end den har i dag. Modsat kan nogle strukturelle greb for at skabe mere blandede skoler føre til, at færre forældre kan vælge den lokale distriktsskole.

Samtidig er der en vis sammenhæng imellem en række greb for alle tre temaer, der overordnet handler om at styrke og udvikle folkeskolen, så flere vælger folkeskolen til og flere trives i folkeskolen.

Udfordringerne med eventuelle modsætninger eller sammenfald af anbefalinger har ført til, at Taskforcen har opstillet en række samlede anbefalinger for alle tre temaer.

Anbefalingerne tager afsæt i lokale forskelle rundt om i byen, sådan at nogle anbefalinger kan være bydækkende, mens andre anbefalinger bedst vil fungere for områder eller skoler med særlige udfordringer indenfor et eller flere temaer.

Udover de tre temaer havde Taskforcen mulighed for at komme med anbefalinger på andre områder af betydning for folkeskolen. Derfor har Taskforcen valgt at have et ekstra fokus på unge, herunder kvalitet i udskolingen, prøveformer og overgangen til ungdomsuddannelse. Flere af anbefalingerne, der knytter sig til denne tematik, er mere vidtrækkende og derfor beskrevet i spor 5 om perspektiver på længere sigt.

Tre tematikker

Motivation og trivsel - En varieret og motiverende skoledag

I de senere år har der været en vækst i den selvrapporterede mistrivsel blandt børn og unge. Bekymringen over denne udvikling har været et afgørende argument for at nedsætte Taskforcen. Odenses politikere vil skabe en udvikling af skolens miljøer, hvor faglig udvikling og trivsel går hånd i hånd.

Det er især i skoleforløbets sidste år, at trivslen falder. Meget tyder på, at skolens fokus for disse årgange målrettes de faglige mål og de forestående afgangsprøver. Hensynet til at skabe en varieret og oplevelsesrig skoledag nedtones til fordel for det som skolerne oplever som en mere fagligt fokuseret undervisning. Det skal ses i sammenhæng med, at der udvikler sig en højere grad af individualisering i børne- og ungdomskulturen, hvor det bliver mere op til det enkelte barn og ung at skabe en identitet og leve op til de gældende idealer og normalitetsbegreber. De unge er på hårdt identitetsarbejde, og mødes dette med en undervisning, der er orienteret mere snævert mod faglige mål og prøver, så kan dette forstærke det pres og snævre normalitetskrav, de unge knokler for at leve op til. Usikkerhed, presset selvværd og stress kan let blive resultatet. Der opstår en tendens til at dele sig i dem, der kan leve op til kravene og tilsyneladende profitere af skolens undervisning, og dem, der har udfordringer og slås med skolens rammer og krav.

Hvis udfordringen skyldes individualisering, snævre normalitetsbegreber og et for ensidigt fokus på målbare faglige resultater, så må svaret være dels at tænke faglighed og trivsel mere sammenhængende og bredt - og dels at udvikle fællesskaber, som støtter og hjælper børn og unge i både deres faglige udvikling og i deres identitetsarbejde. Det har ført Taskforcen til følgende anbefalinger:

- Under spor 1 (fællesskabende didaktik) sætter vi faglig trivsel i centrum. At udvikle sig fagligt og at trives skal ses som to sider af samme dannelsesproces. I tilgange og metoder til faglig undervisning skal indgå udvikling af tolerante relationer, støtte og refleksionsrum. Det at være søgende og sårbar udtrykker en åbenhed for læring og udvikling, hvis vi med pædagogiske og didaktiske midler understøtter dette. Dette er ikke muligt uden at bryde op i den mere traditionelle tilrettelæggelse af skoledagen og -året for at give plads til fordybelse, ro og refleksion. Skolens praktikere skal inviteres til at udvikle ideer og arbejdsformer, som skaber rammer for faglig trivsel. Te-

oretiske og praktiske elementer i undervisningen skal kunne kombineres mere frit og efter behov. Eleverne skal have adgang til naturen og mulighed for at bruge skolens omverden som del af læringsmiljøet. Basale fysiske behov for mad, restitution og søvn må sikres i samarbejde med forældre og netværk. Det mest afgørende middel til at skabe motivation og trivsel er, at børn og unge oplever at blive mødt af professionelle voksne, som har et fagligt og pædagogisk overskud til at forholde sig til dem, og hvad der sker i elevgruppen, og som har mulighed for at udvikle undervisning og pædagogisk praksis med respekt for disse behov. Dette kræver, at medarbejderne har tid og ressourcer og mulighed for efteruddannelse.

- Under spor 2 (nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund) betoner vi skolernes roller som samlingssteder og kulturcentre, hvor der er mulighed for at styrke børne- og ungdomskulturen og de fællesskaber, der knytter sig til denne. Vi ser bl.a. ungdomsskolen som en tværgående entreprenør, der er med til at mobilisere unge og udvikle aktiviteter og fællesskaber, hvor ungdomskulturer kan tage form. Forslaget om at indføre en civil praktik tager ligeledes sigte på at styrke tilhørsforhold og fællesskab.
- Under spor 3 (fællesskaber på tværs af byen) peger vi som nævnt på behovet for distrikter og skoler, der giver et bæredygtigt grundlag for udvikling af didaktik og fællesskaber og for miljøer, der er målrettet henholdsvis børn og unge.

Taskforcen peger desuden på, at der er et behov for at udvikle det tværprofessionelle samarbejde om børn og unges trivsel. Her tænker vi især på samarbejdet med sundhedsplejersker, psykologer, børn- og ungerådgivere, uddannelsesvejledere, kulturmedarbejdere, som spiller en nøglerolle i arbejdet om at skabe trivsel.

Taskforcens anbefalinger er udfoldet i afsnittene om de 5 spor.

Blandede skoler – diversitet som en styrke

I Odense er det et politisk mål, at elevgruppen i hver skole skal afspejle mangfoldigheden i befolkningen blandet med hensyn til socioøkonomiske vilkår, etnicitet, kultur, livsstil og

sårbarheder. Skolerne skal på den måde forberede eleverne på at leve og deltage i et mangfoldigt og demokratisk samfund, hvor dialog og fællesskaber krydser sociale og kulturelle skillelinjer.

Mange skoler lever ikke op til idealet om en blandet elevgruppe, der afspejler befolkningen hvad angår fx socioøkonomiske, kulturelle og etniske forskelle og de forskellige baggrunde og forudsætninger, som er blandt befolkningen. Det er der flere grunde til: På langt sigt er den mest afgørende faktor boligpolitikken, som påvirker priser og størrelser på boliger i de forskellige lokalområder samt nærheden til bestemte skoler. Hertil kommer for det andet, at forældres valg af skoler i høj grad er betinget af råd fra og adfærd hos forældre i deres nærmeste omgangskreds, endda i så høj grad, at man er parat til at fravælge nærtliggende skoler med gode faglige resultater for at følge omgangskredsens mønster. For det tredje er det frie skolevalg med til at forstærke den sociale skævhed i elevgruppernes sammensætning. Forskning viser, at især ressourcestærke forældre har gode muligheder for at bruge valgfriheden. Endelig er det for det fjerde også tydeligt, at forældre i mange lokalområder relativt nemt kan vælge en fri eller privat skole, hvis deres skoleønsker ikke imødekommes. De frie og private skoler har en mindre repræsentation af børn, der kommer fra familier med lavere indkomst.

Det skal understreges, at kommunen inden for de nuværende rammer har en ret begrænset mulighed for at påvirke disse forhold på kortere sigt. Taskforcen anbefaler dog en række tiltag, der kan styrke mangfoldigheden i elevgruppen på de enkelte skoler:

- Under spor 1 (fællesskabende didaktik) giver vi en række anbefalinger, som forsøger at gøre diversitet i børnenes læringsmiljøer til en ressource, som anerkendes både politisk, men også af forældre og lokalsamfund. Vi foreslår, at politikere opstiller værdimæssige pejlemærker for, hvordan diversitet er vigtig for læringen, og at disse pejlemærker sættes til debat på skoler og i lokalsamfundene, hvor de omsættes gennem formuleringen af en fællesskabende didaktik.
- Under spor 2 (nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund) foreslår vi, hvordan dagtilbud og skoler kan styrke fællesskabet blandt forældrene, også på tværs af forskellige baggrunde og forudsætninger. Igen handler det om at bruge og vise forskelligheden som en ressource i læringsmiljøet. Derudover foreslår vi, at de frie og private skoler inviteres ind i et samarbejde om at øge diversiteten og inklusionen i skolemiljøerne.
- Under spor 3 (fællesskaber på tværs af byen) foreslår vi

forsøg med en anden model for fordeling af elever i et større fælles distrikt baseret på både nærhed og socioøkonomiske kriterier. Med denne model kan der potentielt være en direkte effekt på elevsammensætningen, som dog kan undermineres, hvis der ikke er tilslutning fra størstedelen af forældre. Derudover foreslår vi mindre justeringer af skolestrukturen i form af sammenlægning af de allermindste skoler. Endelig foreslår vi, at eleverne mødes mere på tværs af skolerne gennem netværksamarbejder om fx valgfagspakker, udvekslingsordninger og kulturtilbud.

- Under spor 4 (kommunens infrastruktur) er en række langsigtede og virkningsfulde midler til at sikre mere blandede boligområder med tilhørende skoler og kulturtilbud. Vi foreslår et stærkt samarbejde politisk og på tværs af forvaltninger om denne opgave.

Disse anbefalinger udfoldes nærmere i afsnittene om de 5 spor.

Attraktiv distriktsskole - Glæden ved den lokale folkeskole

Skolen er et vigtigt omdrejningspunkt for Odenses mange lokalsamfund. Det er et politisk mål, at den lokale skole skal være attraktiv og tiltrække distriktets børn, ligesom den skal engagere forældre og lokalenetværk om både at udvikle skolen, skabe kulturelle aktiviteter og styrke fællesskabet.

Status er, at omkring 60% af eleverne i Odense går i deres distriktsskole. Blandt de øvrige elever går ca. halvdelen i en anden folkeskole, og den anden halvdel i en fri- eller privatskole. Omkring dette gennemsnit er der betydelige variationer. De skoler, der har sværest ved at tiltrække distriktets elever, er især skoler med mange tosprogede elever, skoler i centrum, hvor der er mange veletablerede private skoler, og skoler i forstæder, hvor der ligeledes er tradition for at bruge en fri- eller privatskole. Fra forskning ved vi, at forældres valg af skole i høj grad er påvirket af skolevalget hos andre forældre, man sammenligner sig med. Man følger andres mønstre, også selv om det indebærer fravalg af en lokal skole, som har fine faglige resultater.

Hvis man skal øge de lokale skolers tiltrækning, handler det således både om at udvikle kvaliteten i læringsmiljøet, men også om at engagere grupper af forældre, som kan være med til at bryde vej for nye mønstre i skolevalget. I Odense findes der vellykkede eksempler på, at dette kan lade sig gøre.

Takstforcen giver i det følgende en række anbefalinger, som forfølger de to ovennævnte handlestrategier:

- Under spor 1 (fællesskabende didaktikker) foreslår vi udviklingen af læringsmiljøer, hvor det lokale fællesskab inddrages og gøres til et aktiv. Skolen skal gøres mere åben og invitere ressourcepersoner og lokale aktører ind som deltagere og bidragsydere i undervisningen og i den pædagogiske praksis. Omvendt skal skolen og eleverne engagere sig i omverden og bidrage til at udvikle lokalsamfundet.
- Under spor 2 (nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund) foreslår, at dagtilbud, hvor det er muligt, tilbyder gruppebaserede overgange til en lokal skole, hvor der holdes sammen på børnegruppen og forældregruppen, som sammen overgår til en lokal skole. I skolen skal der skabes mange og forskellige arenaer for deltagelse, som møder forældre med forskellige præferencer og ressourcer og ikke kun favoriserer bestemte grupper. Vi foreslår en ny form for skolebestyrelse, hvor lokale aktører ud over forældrene får en mere aktiv rolle. Et vigtigt tiltag er ikke mindst indførelsen af en civil praktik, hvor eleverne som del af deres skolegang skal foretage arbejde, som skaber civil værdi i lokalsamfundet. Alt dette skal bidrage til at styrke forældrenes tilknytning og ejerskab til skolen.
- Under spor 3 (fællesskaber på tværs af byen) er der mulighed for at skabe mere robuste distrikter ved at sammenlægge de allermindste skoler. Vi foreslår også, at man gentænker, hvad et lokalsamfund er for henholdsvis børn og unge. For de yngste børn kan det have stor værdi at have et sammenhængende skole- og fritidsliv i et nært og lokalt fællesskab. For de ældste elever kan

det have større værdi at deltage i større fællesskaber, der krydser de lokale grænser. Dette kan afspejle sig i en skolestruktur, der differentierer mellem børne- og ungdomsmiljøer.

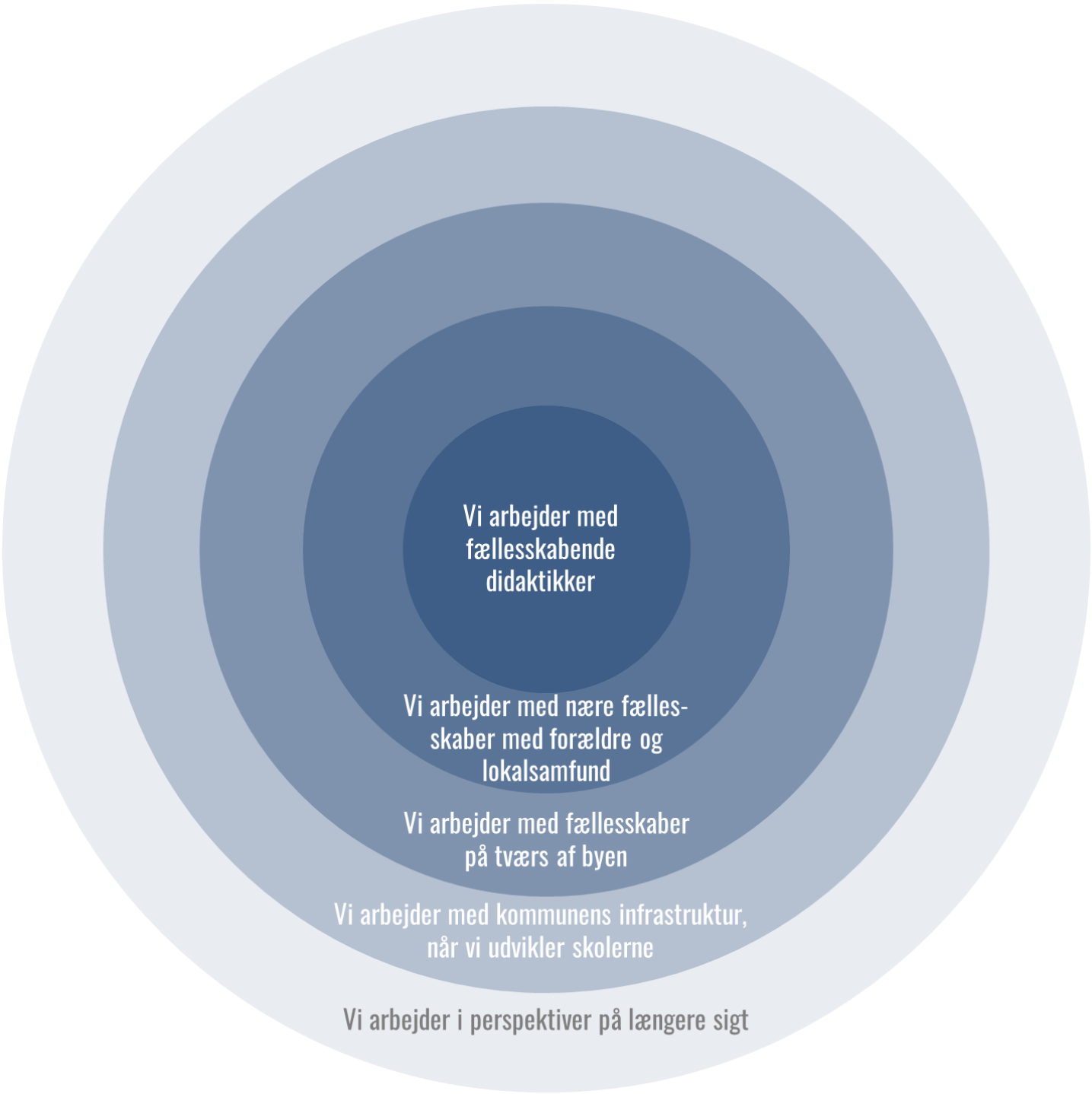
Der ligger en væsentlig opgave i at balancere målene for henholdsvis at fastholde skolernes lokale tiltrækningskraft og at blande elever på tværs af sociale og kulturelle grupperinger. Man må være præcis med hensyn til, hvilke værdier der skal sikres gennem lokal tiltrækningskraft, og hvilke værdier der skal skabes ved at blande eleverne mere.

Taskforcens anbefalinger er udfoldet i afsnittene om de 5 spor.

De ovennævnte indsatser vil Odense Kommune kunne iværksætte inden for den nuværende lovgivning. Men kommunen har også mulighed for at arbejde for at ændre lovgivningen på en række vigtige områder. Et stort bidrag ville være at skabe færre prøver og mere varierede prøveformer. Et mere langsigtet bidrag ville være at udvikle en større integration mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne med henblik på at skabe mere sammenhæng og alsidighed i de unges uddannelsesmiljøer. Disse forslag er sammen med en række andre forslag kort beskrevet i afsnittet om perspektiver på længere sigt.

Fem spor

Vi arbejder med
fællesskabende
didaktikker

Vi arbejder med nære fælles-
skaber med forældre og
lokalsamfund

Vi arbejder med fællesskaber
på tværs af byen

Vi arbejder med kommunens infrastruktur,
når vi udvikler skolerne

Vi arbejder i perspektiver på længere sigt

Spor 1

Vi arbejder med fællesskabende didaktikker

Taskforcen anbefaler:

- At der udvikles en pædagogik og didaktik, hvis udgangspunkt er et inkluderende og mangfoldigt fællesskab med deltagelsesmuligheder for alle elever i skolens faglige og sociale liv.
- At udvikle en særlig didaktisk opmærksomhed på de unges livsvilkår, faglige trivsel, motivation og optagetheder.
- At der igangsættes efteruddannelse af alle lærere, pædagoger og skoleledere med fokus på udvikling af undervisning og pædagogik
- At der arbejdes med en mere fleksibel organisering af skoledagen, skoleugen og skoleåret
- At der skabes plads til pauser og restitution i løbet af skoledagen
- At der arbejdes med at skabe æstetiske, faglige og trygge fysiske læringsmiljøer på skolerne
- At naturen indtænkes som en integreret del af den daglige undervisning
- At Odense Kommune tilbyder alle elever sund og nærende morgenmad
- At der igangsættes lokale drøftelser om, hvornår skærme bidrager positivt til undervisningen og elevernes læring, og hvornår skærme kan untlades

Vi ved fra forskning, at børn og unge har en række grundlæggende behov, som skal tilgodeses, hvis de skal trives og udvikle sig alsidigt. Behovene for tryghed, autonomi, kompetence, samhørighed, sundhed og muligheden for at kunne bidrage skal derfor indtænkes, når pædagoger og lærere tilrettelægger undervisning og pædagogisk praksis.

Medarbejderne skal samtidig se og anvende børn og unges refleksivitet, forskelligheder og følsomhed som en styrke og et redskab til udvikling og læring. Det kræver tolerante læringsmiljøer, hvor normaliteten ikke er for snæver, og en didaktisk tilgang, som ikke forsøger at ensliggøre børn og unge.

Didaktik

Didaktik kommer af det latinske didactica - der betyder 'læringskunst'. I praksis benyttes begrebet ofte om undervisningens pædagogik eller undervisningens teori og praksis. Altså de praksisser, der knytter sig til undervisningens formål, forberedelse, gennemførelse og opfølgning.

Fællesskabende didaktik er et nyere begreb for undervisningsaktiviteter, der tager udgangspunkt i dels, at der undervises ind i en flerhed af individer - og dels, at undervisning *kan* fungere som fællesskabsgenererende. Det kalder på, at undervisningen bliver mere meningsfuld for flere. Det at skabe meningsfuldhed lægger op til, at den enkelte elevs viden og liv trækkes ind som undervisningsdynamik til glæde for andre elever. Peer-to-peer er på den vis en medfaglighed til fællesskabende didaktik. Det fællesskabende betyder ikke ensgørelse - tværtimod fordrer det fællesskabende, at der er adgang for individer til at virke og deltage i det fælles.

Taskforcen mener, at diversitet kan være en styrke for læringsmiljøet, hvis man vel og mærke gør diversitet til et potentiale for udvikling af virkningsfulde læringsmiljøer, hvor det forskellige i det fælles er et omdrejningspunkt for skolens fællesskaber. ***Vi skal udvikle en pædagogik og didaktik, hvis udgangspunkt er et inkluderende og mangfoldigt fællesskab med deltagelsesmuligheder for alle elever i skolens faglige og sociale liv.*** Den fællesskabsudviklende didaktik skal have fokus på at skabe tilhør og mening i skolegangen, anerkende det unikke i alle børn og unge og transformere det til et undervisningsbidrag. Det medbestemmende princip er i fællesskabende didaktik derfor mere end blot

medbestemmende – her indtænkes eleverne som centrale medskabere af skolens undervisning og sociale liv.

Taskforcen anerkender, at der allerede i dag arbejdes med at skabe inkluderende og mangfoldige læringsmiljøer på skolerne i Odense Kommune. Taskforcen retter dog en særlig opmærksomhed på, at didaktikken kan skærpes til at være mere tolerant og mangfoldig og tænke faglighed og trivsel sammen, så der i højere grad arbejdes med faglig trivsel.

Både nationalt og lokalt er der et stigende antal unge, der ikke trives. Vi ser også, at det især er blandt de unge, at der er motivationstab i skolen. Der er derfor behov for nye tilgange for at imødekomme nutidens og fremtidens unge. Det gælder både at møde deres styrke – og når der er udfordringer med at finde sig selv, deres identitet og ståsted i verden. ***Vi skal udvikle en særlig didaktisk opmærksomhed på unges livsvilkår, faglige trivsel, motivation og optagetheder.*** Taskforcen er optaget af, hvordan der skabes mindre præstationsnævne miljøer med tid til meningsfulde forløb, kreativitet og fordybelse. De unge skal inddrages i at skabe læringsmiljøer, hvor de oplever tryghed, glæde, motivation og mening – og ikke mindst lyst til at lære. Skoleafdelingen i Odense Kommune har sammen med skoleledere, ungeledere og medarbejdere i ungemiljøet indledt en proces med vidensoplæg og drøftelser, der skal arbejde frem mod en fælles ungedidaktik for skolerne i Odense. Ungedidaktikken skal danne rammen om fælles kerneelementer, som efterfølgende skal udvikles og udfoldes på den enkelte skole. Taskforcen anbefaler, at der arbejdes videre med dette og at pointerne i denne rapport medtænkes.

Den didaktiske udvikling, som Taskforcen ser som afgørende for at øge børn og unges trivsel og motivation, sikrer mere blandede skoler og mere attraktive distriktsskoler, kræver fælles metode- og kompetenceudvikling. ***Derfor anbefaler Taskforcen, at alle lærere og pædagoger efteruddannes med fokus på udvikling af undervisning og den pædagogiske praksis,*** så den inkluderer børn og unges grundlæggende behov, deres diversitet og følsomhed og ikke mindst, hvordan dette integreres i fællesskabende didaktikker. Taskforcen anbefaler, at der i tilrettelæggelsen af efteruddannelsen samarbejdes med uddannelsesinstitutionerne i byen fx UCL og SDU, og at indsatserne forankres lokalt og tænkes som skoleudviklingsforløb. De erfaringer, der gøres med efteruddannelsesforløbet, kan i samarbejde med UCL få et tilbageløb på UCL's lærer- og pædagoguddannelse. På sigt kan det bidrage til en justering af uddannelserne, således nyuddannede lærere og pædagoger er bedre rustet til at arbejde med at lave skole for nutidens børn og unge.

Mange lærere og pædagoger arbejder aktivt på at udvikle og

vedligeholde læringsfællesskaberne, men der kan være forhold som er særlig udfordrende. Lærere og pædagoger skal derfor tilbydes tilgang til den nyeste viden om, hvordan de sociale og kulturelle konflikter kan blive til didaktiske ressourcer både til gavn for den enkelte elev og for elevfællesskaberne. Derfor anbefaler taskforcen et efteruddannelsesforløb med fokus på nye muligheder i undervisningen, der skal bygge ovenpå det efteruddannelsesforløb, som allerede er i gang på alle folkeskoler i Odense Kommune. Den professionelle sparring og metodeudvikling i de professionelle læringsfællesskaber blandt lærere og pædagoger på skolerne skal fortsat styrkes for at understøtte udviklingen af mangfoldige børn – og ungefællesskaber. Prioritering af ressourcer til at flere voksne omkring klasserne kan arbejde dynamisk på tværs i forskellige kombinationer, vil understøtte udviklingen og kvaliteten af undervisningen.

Som en ekstra dimension skal kompetenceudviklingen også rette fokus på skolens samarbejde med forældrene, idet Taskforcen har et ønske om, at forældrene i højere grad får en aktiv og medskabende rolle i at udvikle og vedligeholde gode børne- og ungefællesskaber i og omkring skolen. Dette gøres ikke ved at forældre bebrejdes eller tillægges hovedansvar for elevernes trivsel, men at samarbejdet mellem skole og hjem ses som en dynamisk joint venture.

Skolens organisering bør gentænkes, og her anbefales det at benytte de muligheder, som allerede ligger i Folkeskoleloven. Skoleskema og skoledagsstrukturer er på lange stræk uændret gennem skolens 200-årige historie, selvom det omgivende samfund har ændret sig kolossalt. Hverdagen er præget af tempo og mængder af information, der skal navigeres i. Der er derfor brug for en skolegang, der giver mulighed for koncentration, fordybelse og sammenhæng. Den nuværende

organisering af lektioner på 45 minutter og mange skift mellem fag understøtter ikke altid den mulighed.

Taskforcen anbefaler derfor en mere **fleksibel organisering af skoledagen, skoleugen og skoleåret**, hvor lektioner ikke behøver være af 45 minutters varighed, og hvor leg og varierende undervisning får plads, så eleverne opnår mulighed for fordybelse. Et eksempel på dette kunne være, at eleverne møder færre fag på en dag ved at små fags timer samles og læses over en kortere periode, eller at nogle dage afsættes til fordybelse i ét fag eller ture ud af huset.

Eleverne skal inddrages mere direkte i organiseringen af skoledagen og opleve, at de har autonomi til at være med til at vælge temaer og arbejdsmetoder. Det vil øge deres engagement og motivation. Det kunne eksempelvis ske via en formaliseret og løbende inddragelse af elevperspektivet gennem dialog med Odense Fælleselevråd, det lokale elevråd på alle skoler samt inddragelse på årgangs/klasseniveau på alle skoler. Forskning og lokale erfaringer viser også, at det er en styrke både fagligt og socialt, når eleverne involveres i at undervise og give hinanden feedback. Dette kaldes i fagsprog peer to peer, som betyder læring mellem ligemænd. Et eksempel på dette kan være, at eleverne i 4. klasse læser højt for eleverne i 1. klasse, og de sammen taler om den tekst, de har læst. Eller at eleverne i 8. klasse giver hinanden feedback på et skriftligt produkt, som de hver især har produceret.

Fra forskning ved vi, at unge mennesker pga. deres fysiologi har et forskudt søvnmønster. Alligevel holder vi fast i, at de skal møde kl. 8.00 i skolen med det resultat, at mange unge ikke er parat til læring grundet for lidt søvn. Hvis vi tager forskningen alvorligt, så skal vi indrette skoledagen, så den i

højere grad passer til de unges fysiologi. Det kan ske ved, at vi gør os forsøg med udskudt mødetid for de ældste elever.

For at børn og unge kan lære på dynamiske måder, så er der også brug for **pauser med ro i løbet af skoledagen**. Ro til at fordybe sig, ro til at reflektere over det, de netop har lært og ro til bare at få en pause fra at skulle forholde sig til nogen eller noget. Tempoet og den øgede acceleration skal bremses. Frikvartererne er oftest ikke pauser med ro. I frikvartererne deltager børnene og de unge i aktiviteter og leg, hvilket også er godt for deres indbyrdes relationer og udvikling. Pauser med ro kan fx være indlagte stunder med yoga, som flere skoler og SFO'er har gode erfaringer med i Odense, men det kan også være særlige fysiske rammer, som børnene og de unge har mulighed for at trække sig tilbage i, når de har brug en stund alene.

Skolen skal emme af læring, faglighed og tryghed. Når man træder ind på skolen, skal det være tydeligt, at det er et rum for læring og faglighed, og hvor elevprodukter, og det klassen beskæftiger sig med og er optaget af, pryder væggene. I indskolingen fylder samskabelse af fagligt inviterende læringsmiljøer mere, end det gør i ungemiljøet, og derfor ser Taskforcen et behov for, at de unge i højere grad er med til at sætte et fysisk præg og gøre skolen til deres egen. De fysiske rammer på skolen som fx lokaler, materialer, indretning, lys-sætning og farvevalg skal således bidrage til et trygt og æstetisk læringsmiljø med mulighed for fordybelse og læring.

Alle børn har ret til at komme ud i naturen – også i skoletiden. Fra forskning ved vi, at børn og unge har behov for at komme udenfor. Derfor anbefaler Taskforcen, at naturen og udeliv indtænkes som en integreret del af den daglige undervisning, både som studieobjekt, sanseforstærker, fortrolighedsskaber, fysisk udfoldelsesmulighed og mentalt refleksionsrum.

Udeskole skal være en del af didaktikken, når der tilrettelægges en mere varieret og motiverende skoledag.

Næring til læring. Mætte elever lærer bedre, og et sundt og nærende måltid vil give børn og unge bedre forudsætninger for læring, udvikling, sundhed og trivsel. Skolemad kan bidrage til dette. Der kan være mange modeller for skolemad. En fuld udrulning af skolemad for alle elever vil bidrage positivt til elevers sociale trivsel og sammenholdet i klasserne. Måltiderne kan åbne samtaler om bl.a. råvarer og fødevarerproduktion, madspild, årstider, højtider og (mad)kultur. Taskforcen anbefaler, at Odense Kommune tilbyder alle elever et sundt og nærende måltid mad. Det kunne eksempelvis være et morgenmåltid i den første pause.

Problematik med børn og unges skærmtid løses ikke med forbud, men med reflekteret pædagogik og varieret didaktik, der bevidst kombinerer analoge og digitale medier. Taskforcen anbefaler, at skærme i undervisningen bruges bevidst, og når de giver didaktisk værdi.

Brugen af skærme i skolerne fylder meget i den offentlige debat. Den teknologiske udvikling og de muligheder det giver, er en enorm ressource til læring og undervisning, og de unge har mange erfaringer. Dem skal vi gribe og gøre de unge til medskabere af undervisningen. Brug af skærme - både for elever og lærere – bør dog ikke blive en selvfølge. Vi udvikler ikke ny didaktik, hvis skærme blot erstatter tavle og bøger. Skærme kan desuden ikke erstatte den vigtigste didaktiske ressource – som er relationen mellem lærere og elever. Der er brug for stærke pædagoger og lærere, som engagerer elever, skaber relationer og formidler fagligt indhold med passion, gejst og indsigt på tværs af det analoge og digitale. Vi skal lære børn og unge at forholde sig kritisk til de digitale medier og gøre dem bevidste om potentialer og risici. Taskforcen opfordrer til lokale diskussioner på skolerne om, hvornår skærme bidrager positivt til undervisningen og elevernes læring, og hvornår det kan undlades. Taskforcen opfordrer endvidere til lokal dialog og dialog med elevrådet om elevernes brug af skærme i pauserne, og hvordan det kan påvirke fællesskabskulturen.

Spor 2

Vi arbejder med nære fællesskaber med forældre og lokalsamfund

Taskforcen anbefaler:

- At samarbejdet om overgangen fra dagtilbud til skolen udvikles med fokus på gruppebaserede overgange for børn og forældre
- At der arbejdes med forældremobilisering til støtte af skolens fællesskaber
- At forældreaktiviteter og forældreinvolvering ”diversificeres”, så der skabes forskellige deltagelsesarenaer for forældrene
- At skolebestyrelserne arbejder med, hvordan det gode forældresamarbejde rammesættes og faciliteres
- At skolens rolle i lokalsamfundet fortsat udvikles og styrkes
- At der udvikles et nyt alternativ til den klassiske skolebestyrelse i et systematisk mindre forpligtende setup
- At der indføres aktivt medborgerskab i praksis via indførelse af civilpraktik for de ældste elever
- At fri- og privatskolerne inviteres til at indgå en partnerskabsaftale med fælles ansvar for alle børn og unge

Forældre har en afgørende rolle, når der vælges skole, når barnet starter i 0. klasse og ved eventuel flytning af skole i løbet af barnets skoletid. Det kan ske på baggrund af konflikter og social og faglig mistrivsel eller fordi det er et aktivt valg af faglighed og andre kammerater på andre skoler. Derfor ser Taskforcen et behov for at styrke forældrefællesskabet, samarbejdet mellem skole og forældre og skolens rolle i lokalsamfundet. Ønsket om en skole med stærk lokal tiltrækning kræver ikke blot en stærk faglighed, men også at skolen spiller en afgørende rolle i lokalsamfundet, som kan danne rammen om de brede fællesskaber, der rækker udover skolens elev- og forældregrupper.

Taskforcen oplever, at børnehuse og skoler i Odense har et godt samarbejde om overgangen fra dagtilbud til skole, og at dette samarbejde fortsat styrkes i arbejdet med den kommunale strategi: "En styrket sammenhæng mellem dagtilbud og skole". Samarbejdet mellem dagtilbud og skole har lokale udtryk, men i de fleste lokalområder er der særlige aktiviteter, der er rettet mod børnene som fx besøg af dagtilbuddets ældste børn på skolen og fælles aktiviteter med skolens 0. klasser. Samtidig er samarbejdet blandt de professionelle styrket - særligt ift. udsatte børn og familier.

For at styrke forældrenes valg af den lokale distriktsskole foreslår Taskforcen, at der arbejdes med **gruppebaserede overgange fra dagtilbud til skole for børn og forældre** i distrikter, hvor skolerne har lav tiltrækning. Forældres valg af skole påvirkes af andre forældres valg. Derfor skal der arbejdes med at ændre forældrenes mønstre ved fx at mobilisere forældre som går foran og grupper af forældre, som deltager i

samme overgangsforløb til den lokale skole. Ambitionen er at skabe et sammenhængende miljø mellem lokalsamfundet, dagtilbuddene og skolen – ikke kun for børn og professionelle, men også for forældrene.

Udvalgte forældrearrangementer i dagtilbuddene (dagplejen og børnehuse) skal have fokus på overgangen til skole, og forældrene skal inviteres mere ind på den lokale skole i forbindelse med diverse aktiviteter og arrangementer – gerne startende helt fra børnene fødes og forældrene kommer i mødre-fædre-grupper. Målet er, at børn og forældre lærer den lokale skole at kende og bevarer relationerne i overgangen til skolen. De enkelte dagtilbud skal kommunikere tydeligt om, hvilke skoler de har et særligt og intensivt samarbejde med, så det er tydeligt for forældrene.

Forældre mobilisering til støtte af skolens fællesskaber

vil styrke kendskabet og tilhørsforholdet til den lokale skole, og skabe relationer på tværs af børn og forældre. Det vil gøre distriktsskolen til et mere naturligt valg, og en flydende overgang fra dagtilbud til skole vil give en større social tryghed, når det gøres med velkendte venner og forældre.

Eksempelvis kan forældrerepræsentanter fra skolen fungere som ambassadører for skolen til forældrearrangementer i dagtilbuddet. Pædagogerne bør også tænkes med, da de er afgørende holdningsbærere ift. skolerne og dermed får betydning for forældrenes valg af skole.

Forældre til børn i folkeskolen er lige så mangfoldige som børnene – og den diversitet skal skolen hilse velkommen og

bruge aktivt. Skolernes ledelse og medarbejdere skal sammen med forældrene samarbejde om at udvikle tolerante og inkluderende fællesskaber. Det arbejde er allerede godt i gang på alle skoler i Odense i dag, men det kan kvalificeres og udvikles.

Taskforcen anbefaler derfor, **at forældreaktiviteter og forældreinvolvering "diversificeres", så der skabes forskellige deltagelsesarenaer for forældrene.** Aktiviteterne skal involvere og aktivere forældregruppen og nedbryde sociale hierarkier. Et eksempel på dette kan være arrangementer på skolen, hvor forældregruppen inviteres ind til at lave forskellige mindre projekter og aktiviteter på skolen. Arrangementer der ikke kun præges af snak, men også af handling, vil appellere til flere forældre.

Skolernes medarbejdere og forældrene skal lykkes i fællesskab, men skolen har ansvaret for at rammesætte og være den professionelle part i samarbejdet. Det forudsætter, at skolens ledelse og lærere er tydelige omkring forventningerne til forældrene, deres roller og det fælles ansvar. Skolerne skal være inviterende og inkluderende i samarbejdet med forældregruppen - eksempelvis i form af, at forældrene har en aktiv rolle i at udvikle og værne om fællesskabet i klassen, og løse udfordringer og konflikter samlet som gruppe med blik for hinandens forskelligheder. Taskforcen anbefaler, **at skolebestyrelserne arbejder med, hvordan det gode forældresamarbejde rammesættes og faciliteres.** Rigtig mange emner og udfordringer går igen i hver enkel forældregruppe, og det vil gavne forældregruppens diskussioner, hvis der er udviklet materiale og spørgsmål, som kan hjælpe forældrene i gang med konstruktive diskussioner om fx skærmpolitik, alkohol og fødselsdage.

Skolens rolle i lokalsamfundet skal fortsat udvikles og styrkes, og derfor skal skolen være mere end det sted, hvor elever undervises af lærere mandag til fredag fra 08.00 til 15.30. Skolen skal være dynamo for lokalsamfundet, et velkendt sted for lokalbefolkningen, og det naturlige omdrejningspunkt og ramme for foreningslivet, idræt og kultur. Taskforcen er bekendt med Odense Kommunes ambitioner i Velfærdens Fundament og anbefaler, at samarbejdet med skolen og lokalsamfundet fortsat udvikles og styrkes.

Taskforcen anser forældrene og det omkringliggende civilsamfund som en naturlig medspiller, hvori der kan være mange ressourcer og idéer til indhold i skoledagen og bredere ift. lokalsamfundet. Det er også Taskforcens opfattelse, at mange forældre gerne vil engagere sig i deres børns skolegang, men skolebestyrelser og omfanget af arbejdet i skolebestyrelser kan afskrække mange forældre fra at engagere sig. Taskfor-

cen anbefaler derfor **en ny model for skolebestyrelser,** hvor der er en større fleksibilitet og hvor flere inviteres ind. Skolebestyrelser med en mindre forpligtigende ramme, en løsere struktur og mulighed for mere løbende udskiftning, kan få flere forældre til at engagere sig i skolebestyrelsesarbejde. I forlængelse af Taskforcens ønske om at styrke skolernes rolle i lokalsamfundet, så ser Taskforcen også en værdi i at invitere repræsentanter fra det lokale erhvervsliv og foreninger ind i skolebestyrelsen, som kan give andre perspektiver og tænke det omkringliggende lokalsamfund og dets ressourcer ind i bestyrelsesarbejdet. Nogle skoler i Odense har gode erfaringer med at arbejde med støtteforeninger omkring skolen. De kan agere mere agilt og uden samme formalia og formkrav som skolebestyrelserne.

Taksforcen har drøftet, hvorvidt kommunale indsats og services kan flyttes ud på skolerne. Det kan fx være bibliotekerne og borgerservice. Skolerne kan også i højere grad lægge lokaler til sports – og fritidsaktiviteter og sociale fællesskabende aktiviteter som Skt. Hans bål, loppemarkeder, og fællesspisning.

Taskforcen har særligt haft et fokus på skolernes rolle i forhold til at være inviterende for aktiviteter, som retter sig mod muligt kommende forældre til elever på skolen, som fx at lægge lokaler og ressourcer til rådighed for mødre-/fædregrupper, baby- og børnegymnastik og lignende tiltag. I områder, hvor skolens rolle i lokalsamfundet ikke er stærk, kan der oprettes lokale stakeholderboards med forældre, repræsentanter fra foreningslivet og lokale virksomheder, som kan arbejde for, at skolen bliver centrum for lokalsamfundet.

Skolerne skal arbejde aktivt for at få flere samarbejdspartnere og mobilisere flere frivillige til at levere fagligt indhold i skoledagen. Det kan være repræsentanter fra foreningslivet, uddannelsesinstitutioner, erhvervslivet, men også forældre eller lokale pensionister med faglige profiler skal inviteres ind på skolen.

Et styrket samarbejde med lokalområdet, uddannelsesinstitutioner og frivillige aktører kræver ressourcer, som skolerne ikke i dag kan mobilisere. Det vil derfor kræve, at der prioriteres ressourcer til at ansætte en koordinator på skolen.

Aktivt medborgerskab i praksis via indførelse af civilpraktik for de ældste elever. Ambitionen om åben skole og flere ind på skolen skal fastholdes, men skal også udvides. For hvorfor er det kun noget udefra, der skal komme til skolen? Kunne skolen ikke også komme ud og give igen i sit lokalområde? De unge skal have en oplevelse af at bidrage, gøre nytte og medvirke til noget vigtigt til lokalsamfundet. Derfor anbe-

faler Taskforcen, at der indføres civil praktik for alle udskolingselever i Odense Kommune. Det kunne fx være i form af en forventning til alle udskolingselever om, at de skal udøve civil praktik i 40 timer pr. skoleår.

Civilpraktik kan være mange ting. De unge kan være hjælpetræner i den lokale fodboldklub, lektiehjælper for yngre elever, at sikre frikvarter for de yngste elever med gode aktiviteter og fokus på fællesskaber, bidrage til grønne omstillingsprojekter i lokalområdet, være ungarbejder i det nærliggende børnehus eller hjælpe et flygtningebarn i integration som en buddyordning. Eleverne kommer på denne måde ud og er en ressource i lokalsamfundet. I den civile praktik ligger en masse læring, dannelse og arbejdsmarkedskompetencer, og de unge vil opleve at være til nytte.

Civil praktik vil bidrage til at skabe gode samfundsborgere, som alle har oplevet værdien af at give noget igen til sit lokalsamfund og andre mennesker. Endelig er det også et konkret bud på læring, der transcenderer skolen som fysisk rum og lokalitet, samt hvordan man kan integrere reelt medborgerskab i skolens aktiviteter. En sådan ordning kan for nogle unge også være vejen til et fritidsjob efterfølgende, ligesom det kan være med til at eksponere flere unge for muligheder ved eksempelvis en erhvervsrettet uddannelse.

Taskforcen anerkender værdien af mange skoleformer, men er også bekymret for den nuværende udvikling, hvor den ge-

nerelle tendens er, at flere og flere vælger fri- og privatskoler, som er mindre blandede end folkeskolerne. Taskforcen anbefaler derfor, at Odense Kommune **inviterer fri- og privatskolerne til at indgå en partnerskabsaftale med fælles ansvar for alle børn og unge**. Partnerskabsaftalen skal forpligte fri- og privatskolerne til at tage et socialt ansvar, og til at optage elever med en bredere socioøkonomisk profil. I partnerskabet støtter kommunen og de frie og private skoler hinanden i at udvikle skolemiljøer, som tiltrækker og fastholder elever med forskellige socioøkonomiske baggrunde. Som led i partnerskabet får fri- og privatskolerne adgang til en række kommunale ressourcer på lige fod med de kommunale folkeskoler. Det kan fx være øget eller lige adgang til de kommunale satsninger som eksempelvis kompetenceudvikling eller diverse understøttende tiltag i forbindelse med implementering af kommunale indsatser og strategier.

Spor 3

Vi arbejder med fællesskaber på tværs af byen

Taskforcen anbefaler:

- At der arbejdes med at udvikle fordelingsmodeller, der understøtter blandede skoler
- At nogle skoledistrikter slås sammen til ét stort skoledistrikt
- At små skoler lægges sammen
- At der skabes fælles miljøer, hvor børn med forskellige baggrunde og forudsætninger kan mødes på tværs
- At der arbejdes med et målrettet løft af udvalgte skoler

For at nå ambitionen om at skabe mere blandende skoler i Odense Kommune ser Taskorcen et behov for, at der ændres på en række strukturelle rammer omkring skolerne og det frie skolevalg. Strukturelle greb er ikke et quickfix – alle ovenstående greb må derfor tænkes i sammenhæng med de strukturelle greb, hvis det skal lykkes. Taskorcens anbefalinger til strukturelle greb er ikke bydækkende. De greb, som vil være hensigtsmæssige i centrum, vil ikke nødvendigvis være det i yderdistrikterne – og omvendt. Det vil kræve en analyse af de forskellige modeller, som forholder sig til fordele og ulemper, herunder risikoen for at strukturelle tiltag vil øge tilslutningen til fri- og privatskoler.

Forskning peger på, at den nuværende model med distriktsinddelinger og det frie skolevalg har en indbygget ulighed i sig. Elever fordeles på skolerne på baggrund af mere eller mindre tilfældige distriktsinddelinger, hvilket betyder, at det er muligt for forældre at købe sig adgang til særlige skoler gennem ejendomsmarkedet. Det frie skolevalg er uigennem-sigtigt og i mange tilfælde ikke så frit, som navnet antyder, da det forudsætter, at der er ledige pladser på den ønskede skole. Undersøgelser viser, at det frie skolevalg betyder, at elever med anden etnicitet end dansk diskrimineres, og bliver tilbudt færre pladser end etnisk danske elever, når de forsøger at benytte sig af det frie skolevalg. Forskning og erfaring viser endvidere, at når kommunen prøver at ændre på skole-distrikterne og via distriktsændringer rykke nogle socialt stærke elever over på en skole med elever fra svagere kår, så stritter de ressourcestærke forældre imod og benytter sig i stedet af det frie skolevalg eller skifter til de frie og private

skoler. Taskorcen anbefaler derfor, at der arbejdes med at udvikle **en fordelingsmodel, der understøtter blandede skoler.**

For at gøre op med det nuværende og skævvridende system anbefaler Taskorcen, at der laves klynger af nuværende tilgrænsende distrikter, dvs. flere nuværende skoledistrikter slås sammen til **ét stort fælles skoledistrikt.**

Fordelingen af elever kan have flere udtryk:

Model 1: Eleverne i det fælles distrikt fordeles via en algoritme, som bl.a. sikrer mere blandede skoler. Forældrene kan søge x antal skoler i prioriteret rækkefølge. Eleverne i det fælles distrikt fordeles på baggrund af forældrenes prioriteringer, men også en række politisk valgte kriterier. Disse kriterier kombinerer et hensyn til nærhed med et hensyn til en blanding af elever med forskellige socioøkonomiske baggrunde. I tilfælde af, at flere har prioriteret en skole, som ikke er den, de bor tættest på, vil børn fra hjem med lavere uddannelsesniveau og indkomst vægtes over andre. Dette vil sikre et mere gennemsigtigt og retfærdigt system, mere blandede skoler, og der vil i tillæg være bedre mulighed for at udnytte kapaciteten på skolerne.

Et eksempel på dette kunne være, at der laves ét fælles distrikt i centrum, hvor elever bosat i distrikterne tilhørende Åløkkeskolen, Vestre Skole og Hunderupskolen fordeles på baggrund af fordelingsalgoritmen.

Taskforcen er opmærksom på, at dette kan betyde en øget tilvækst til fri- og privatskolerne, som har en stor koncentration i centrum.

Model 2: Eleverne i det fælles distrikt fordeles på en børne- og en ungeskole. Det betyder, at børnene fra 0.-5. klasse starter op på én skole i distriktet – en børneskole. På distriktets anden skole etableres der en ungeskole for eleverne i 6.-9. klasse. Modellen vil sikre en mere mangfoldig elevgruppe fra flere kvarterer og boligområder.

Børn, der har gået i samme dagtilbud og bor på samme vej vil fortsat kunne følges ad i skole – konsekvensen er, at nogle børn vil få lidt længere til skole. Ungeskolen vil kunne tilbyde et attraktivt ungemiljø og fortsætte arbejdet med at skabe mangfoldige fællesskaber.

Et eksempel på dette kunne være, at der laves ét fælles distrikt i Odense SØ, hvor elever bosat i distrikterne tilhørende Rosengårdskolen og Holluf Pile Skole fordeles på en børne- og en ungeskole.

For små skoler, hvis distrikter grænser op mod hinanden, og som tiltrækker elever fra hinandens distrikter, kan det være en gavnlig model **at lægge små skoler sammen**. Dette vil skabe en større skole, der vil være økonomisk, fagligt og socialt mere bæredygtig end flere små skoler.

Styrken ved en større skole er, at flere medarbejdere giver en bredere vifte af kompetencer og øger muligheden for samarbejde og professionel sparring og udvikling. Det betyder en styrket faglighed til gavn for elevernes læring og trivsel. Ved at samle eleverne skabes der en større elevgruppe med mulighed for mere mangfoldige fællesskaber.

For skolesammenlægninger er der to mulige modeller afhængigt af kapacitet. Kan den ene skole absorbere den anden, vil man kunne lukke den ene matrikel og anvende den til andre formål. Taskforcen er bevidst om, at det historisk ikke er et populært valg med skolelukninger. Det er dog Taskforcens opfattelse, at skoler ganske enkelt kan blive for små til at være faglig og økonomisk bæredygtige. Alternativt til skolelukninger kan skolerne slås sammen, og to tidligere skoler kan fungere som henholdsvis børneskole og ungeskole.

Et eksempel på dette kunne være, at der laves ét fælles distrikt i Odense N, hvor elever bosat i distrikterne tilhørende Lumby Skole, Stige Skole og Søhusskolen fordeles på to skoler – evt. en børne- og en ungeskole.

Taskforcen har også drøftet, hvordan der kan skabes mere blandende børne- og ungefællesskaber uden, at det kræver

skolesammenlægninger og ændringer af skoledistrikter.

For skoler, hvis distrikter grænser op mod hinanden, og hvor den ene skole er heterogen og den anden mere homogen i elevsammensætning, kan etablering af venskabsklasser/ venskabskoler være gavnligt. Dette vil skabe **fælles miljøer, hvor børn med forskellige baggrunde og forudsætninger kan mødes på tværs** og spejle sig i hinanden og bygge venskaber på tværs. Tilsvarende vil det skabe et fælles miljø for fagligt og pædagogisk samarbejde mellem de professionelle voksne. Odense Kommune har flere gode erfaringer med denne model bl.a. i forhold til valgfagssamarbejde for de ældste. Det anbefales, at der udvikles videre på de gode erfaringer.

Taskforcen anbefaler, at der arbejdes med et **målrettet løft af udvalgte skoler**. Det skal ske ved, at der etableres en differentieret budgetmodel, hvor de mest socialt udfordrede skoler får et målrettet og markant løft. Den differentierede budgetmodel betyder, at de mest socialt udsatte skoler tilføres flere midler, som eksempelvis kan anvendes til at:

- Sænke klassekvotienterne på udvalgte skoler, der fx har lav tiltrækning i deres skoledistrikt
- Implementere to-voksne ordning
- Tiltrække engagerede og kompetente ledere og medarbejdere
- Mulighed for at indføre lokalt besluttede tiltag, der kan styrke skolens attraktivitet, samspil med lokalområdet, overgangen fra dagtilbud til skole mv.

Et sådant løft skal skabe rammerne for, at der på de mest socialt udfordrede skoler skabes attraktive og spændende arbejds- og læringsmiljøer, som både kan tiltrække nye elever og tiltrække og fastholde medarbejdere.

Spor 4

Vi arbejder med kommunens infrastruktur, når vi udvikler skolerne

Taskforcen anbefaler:

- At Odense Kommune fastholder fokus på at skabe blandede boligområder i byen med blik for også at skabe blandede og attraktive lokale skoler.
- At Odense Kommune fortsat tænker i udvikling af god infrastruktur for skolebørnene
- At Odense Kommune tænker udvikling af skolen som lokalområdets samlingspunkt

Ambitionerne om at skabe mere blandede skoler og attraktive distriktsskoler hænger uløseligt sammen med den kommunale byudviklings- og boligpolitik. Når der arbejdes med at udvikle eksisterende boligområder eller etablere helt nye boligområder i byen, er det væsentligt at tænke i blandede boliger for at understøtte den politiske ambition om at sikre skoler, hvor børn og forældre fra forskellige samfundslag kan mødes. De odenseanske visioner for byens udvikling fx i Bystrategien lægger allerede vægt på blandede boligområder, og her er det Taskforcens anbefaling, at der holdes fast i ambitionerne om **blandede boligområder i byen med et særligt blik for også at skabe blandede og attraktive lokale skoler**. I byudviklingen og særligt ved etablering af nye større boligområder bør man politisk forholde sig til, om de kommende beboere vil forstærke eller forværre de berørte skolars blandethed. Ligeledes bør der etableres et tæt samarbejde mellem relevante forvaltninger omkring byudviklingsområder og områdets skoler, så man sikrer en strategisk byudvikling med blik for både blandede og attraktive skoler.

Helt konkret har **udviklingen af infrastruktur** også en betydning for den lokale skoles attraktivitet. Gode busruter og cykelstier gør det lettere at transportere sig til den lokale skole og vil derfor få flere til naturligt at vælge den lokale skole som førstevalg. Busruterne kan også have en betydning ift. det frie skolevalg. Skoler, hvor bussen kører direkte fra ét skoledistrikt til et andet, øger børns og unges mobilitet og dermed

valg af skole, og samtidig kan en busrute ligeledes være med til at forstærke eller forværre, hvor blandet en given skole fremstår i sin elevsammensætning.

Taskforcen ønsker at styrke skolens rolle i lokalsamfundet som beskrevet i spor 2 (Fællesskaber med forældre og lokalsamfund). Det kan understøttes ved, at man kommunalt også tænker **udvikling af skolen som lokalområdets samlingspunkt**. Det kan ske ved at rykke eksempelvis et kulturtilbud direkte ind på skolen eller i umiddelbar nærhed af skolen for dermed at skabe en synergieffekt, hvor både skolen og kulturtilbuddet kan få udbytte af et tættere samarbejde.

Spor 5

Vi arbejder i perspektiver på længere sigt

I arbejdet med opdraget fra byrådet og udfordringsbilledet for folkeskolerne i årene der kommer, har Taskforcen berørt mange forskellige tematikker, vinkler og perspektiver. Nogle af disse er af mere vidtrækkende karakter og indeholder også elementer, der – for størstedelens vedkommende - er udenfor Odense Byråds beslutningsfære. Disse er berørt i følgende afsnit.

Taskforcen anbefaler:

- At der arbejdes på at etablere et fælles campus som en fælles ungdomsuddannelsesportal
- At ungdomsskolen i mellemtiden udvikler sin rolle som magnet for fag og aktiviteter på tværs af uddannelser
- At der reduceres i antallet af eksamener og der indføres mere differentierede prøveformer
- At der indføres en differentieret fordeling af statens tilskud til fri- og privatskolerne
- At andre faggrupper tænkes ind i skolen for at berige og supplere skolen med andre fagligheder og samtidig bidrage til at løse kommende rekrutteringsudfordringer
- At der tages livtag med udviklingen, hvor flere børn og unge segregeres til specialtilbud
- At man nationalt og lokalt prioriterer i dybden frem for i bredden i en tid med knappe ressourcer

Taskforcen har i sine drøftelser bevæget sig omkring ungdomsuddannelsessystemet og overgangen hertil. Taskforcen anser den nuværende prestigekløft mellem gymnasierne og erhvervsrettede uddannelser som u hensigtsmæssig. Taskforcen oplever, at der er et behov for, at der foretages strukturelle ændringer for at udsætte og kvalificere de unges uddannelsesvalg. En 12-årig grundskole, hvor alle børn følges ad så længe som muligt, og hvor der tilbydes en undervisning med balance mellem fag og metoder, der repræsenterer hånd og ånd, er et fremtidsønske for Taskforcen. Indtil da, anbefaler Taskforcen at der etableres et fælles miljø på tværs af uddannelserne. Etablering af **et campus som en fælles ungdomsuddannelsesportal** kan gøre netop dette. Et fælles campus, hvor alle unge - både gymnasieelever, murerelever og social- og sundhedsassistentstuderende går ind ad den samme dør, og har én fælles kantine, fælles fester og fælles traditioner. En campusmodel for ungdomsuddannelser kan også fungere som et springbræt til at skabe flere fælles faglige miljøer på tværs af ungdomsuddannelser med fælles fag og en større fleksibilitet i skift af uddannelser. Taskforcen er bevidst om, at et fælles campus for ungdomsuddannelser i Odense Kommune forudsætter en større fysisk og organisatorisk transformation, og derfor har et længere tidsperspektiv, men opfordrer Odense Kommune til at sætte sig for bordenden og facilitere de indledende drøftelser.

I den mellemliggende periode kan **Ungdomsskolen udvikle**

sin rolle som magnet på tværs af uddannelser ved at tilbyde fælles fag og udvikle fællesskaber på tværs af uddannelserne. Ungdomsskolen kan eksempelvis tilbyde et bæredygtighedsfag, hvor elever på tværs af ungdomsuddannelser kommer omkring temaer som biodiversitet, fødevareproduktion og bæredygtigt byggeri. Det vil skabe et rum, hvor unge kan mødes og samarbejde på tværs, og hvor forskellige faglige profiler og perspektiver kan bidrage til løsninger.

Taskforcen oplever, at de eksisterende prøveformer er opmærksomhedsstyrende for lærere og elever igennem udskolingen. Og det får en betydning for lærernes villighed til at tage didaktiske chancer og for elevernes nysgerrighed og villighed til at fordybe sig. Nationale og kommunale undersøgelser viser, at skoletræthed stiger blandt de ældste årgange. Der sker en skævvridning af motivation blandt de unge, hvor den akademisk orienterede prøveform fremmer motivationen hos nogle unge, mens andre taber den. Taskforcen ser et nationalt behov for, **at der reduceres i antallet af eksamener og at der indføres mere differentierede prøveformer**. Prøveformer, som værdsætter kreative, praktiske og reflekterende kompetencer, og som anerkender, at læring også sker gennem fysisk erfaring. Prøveformen i folkeskolen bør afspejle, at elever ikke er ens, ligesom samfundsborgere ikke er eller bør være ens, og eleverne bør have en grad af medbestemmelse over, hvordan de ønsker at gå til eksamen. Ønsker en elev at gå til eksamen i at formidle fagligt indhold til yngre

elever, mens en anden elev ønsker at løse en konkret problemstilling, og som led i eksamen udarbejder en fysisk prototype, så skal det være muligt i de nye prøveformer. Og bedømmelsen heraf skal forholde sig til mere end det fagfaglige indhold. De afsluttende eksamener bør også fordeles ud over året, så alle ikke ligger i foråret, hvor eleverne afslutter 9. klasse. Mere varierede prøveformer i form, indhold og afvikling vil give mulighed for fordybelse og kreativitet og skabe rammer for, at en faglig nysgerrighed kan spire hos langt flere elever igennem hele skolegangen.

Som udgangspunkt anbefaler Taskforcen, at der arbejdes for en partnerskabsaftale mellem kommunen og de frie og private skoler, som beskrevet tidligere. Sigtet er, at kommunale, frie og private skoler støtter hinanden i at udvikle skolemiljøer, hvor børn med forskellige baggrunde og forudsætninger mødes på tværs. Dette arbejde kunne understøttes yderligere ved at indføre en **differentieret fordeling af statens tilskud til fri- og privatskolerne** (koblingsprocenten) på baggrund af, hvor blandet fri- og privatskolernes elevsammensætning er. Således vil de fri- og privatskoler, som påtager sig den samfundsmæssige opgave at udvikle socialt blandede skolemiljøer, belønnes, mens fri- og privatskoler med en socialt skæv elevsammensætning i højere grad må drive skole for deres egne penge.

På lange stræk vil dette være at sidestille de kommunale og de frie skoler, idet der i den kommunale ressourcetildeling også tages højde for en given skoles elevgrundlag og udfordringsbillede. I de frie skolers tildeling vægtes alle skoler lige og tildeles ens ressourcer via koblingsprocenten.

Denne anbefaling flugter med Reformkommissionens anbefaling om, at alle kommuner i deres fordeling af ressourcer til kommunale dagtilbud og skoler skal tage højde for de socio-økonomiske faktorer med henblik på at øge den sociale mobilitet.

Fremtidige rekrutteringsudfordringer kalder på nye veje – og andre faggrupper i skolen. Taskforcen er opmærksom på, at der ikke i øjeblikket er væsentlige rekrutteringsudfordringer for de odenseanske skoler. Men i lyset af optaget på både lærer- og pædagoguddannelserne forudses det, at man også vil komme til at mangle kvalificeret arbejdskraft i folkeskolen i de kommende år. Det anbefales derfor, at man styrker samarbejdet med UCL i de kommende år, ligesom man åbner op for og finder nye veje til at lukke andre faggrupper ind i skolens virke. Ved at **andre faggrupper tænkes ind i skolen for at berige og supplere skolen med andre fagligheder og samtidig bidrage til at løse kommende rekrutteringsudfordringer**. Det vil selvsagt udfordre måden, man organiserer og fordeler arbejdsopgaver i skolen på, men vil også

kunne bidrage positivt til nye perspektiver, der kan være gavnlige for skolens fortsatte udvikling. Potentialet i diversitet skal ikke kun gælde for børn og forældre, men kan med fordel også udfordres i forhold til, hvilke personalegrupper, der som kan være med til at sikre fortsat læring, udvikling og trivsel for elever i skolen.

Odense Kommune har gode erfaringer med at invitere pensionister ind i skolen - "Seniorer i skolen". Her bidrager den enkelte senior med ekstra hænder, omsorg og tid til de yngste elever, faglige kompetencer fra fx erhvervslivet, videregående uddannelse eller et håndværksfag.

I tillæg til den stigende mistrivsel blandt børn og unge ses der også en tendens til øget segregering af elever til mere indgribende skoletilbud – det gælder nationalt såvel som lokalt i Odense. Det udfordrer den samlede økonomi til skoleområdet, kapaciteten i specialtilbud, men mest af alt kan det også ses som et udtryk for den indsnævring af normalitetsbegrebet, som er berørt i tidligere afsnit. Taskforcen opfordrer derfor til, at man såvel holdningsmæssigt som styringsmæssigt tager **livtag med udviklingen, hvor flere børn og unge segregeres til specialtilbud**. For nogle børn og unge vil det altid gælde, at der er behov for et mere indgribende og specialiseret tilbud, som kan møde dem i deres særegne udfordringer. Men det er med bekymring, at man kan konstatere, at flere og flere børn og unge ikke oplever deltagelsesmuligheder, progression eller trivsel i den almene skole og derfor udskilles til andre skoletilbud. Der findes ikke entydige eller lette svar på udviklingen, men så meget desto mere bør der vies opmærksomhed til samfundstendensen.

Meget tyder på, at den samfundsmæssige prioritering de kommende år går mod oprustning af forsvaret og håndtering af klimakrisen. Dette forventes at gøre sig gældende både nationalt og lokalt. Udsigterne til en tilførsel af flere ressourcer til folkeskolen må derfor antages at være lange. I dét lys anbefaler Taskforcen, at man fra politisk hold er tydelig på prioriteringen af, hvad folkeskolen skal løse og fokusere på. Her vil Taskforcen opfordre til, at man **nationalt og lokalt prioriterer i dybden frem for i bredden**. Folkeskolen skal bringe eleverne i kontakt med mange faglige elementer og skal ruste børn og unge til videre uddannelse, give lyst til læring, fremme alsidig udvikling hos den enkelte, udvikle erkendelse og fantasi, forberede til deltagelse, medansvar, pligter mv., som det står i folkeskolens formålsparagraf. Så uden at indsnævre skolens indhold, rammer eller formål bør der i en tid med knappe ressourcer ske en tydelig prioritering af, hvad folkeskolen skal og ikke mindst, hvad den ikke skal indeholde og eksponere eleverne for.

Anbefalinger til den videre proces

En del af Taskforcens anbefalinger er bydækkende, og anbefales at blive implementeret i alle odenseanske folkeskoler, mens andre anbefalinger afhænger af lokal kontekst og dialog. Flere af Taskforcens anbefalinger er ikke plug & play og klar til implementering, men kræver yderligere politisk drøftelse og retning, lokal involvering og skoleudvikling. Taskforcen har derfor en række anbefalinger til den videre proces om ledelsesforankring, skoleudvikling, dialog lokalt og med skolens parter, og hvordan der tilføres nye ressourcer ind i skolen.

Taskforcen anbefaler:

- At Børn- og Ungeudvalget går i dialog med alle skolens parter om at opstille værdimæssige pejlemærker for arbejdet med en fællesskabende didaktik
- At der igangsættes en sammenhængende skoleudvikling på den enkelte skole, som skaber rammerne for, at nye tiltag udvikles og anvendes

- At der etableres en udviklingsplatform, som mobiliserer nye ressourcer og idéer ind i skolen

Ingen af anbefalingerne vil kunne føres ud i livet, hvis ikke de bliver konkretiseret og forvaltet af alle parter omkring folkeskolen. **Derfor anbefaler Taskforcen, at Børn- og Ungeudvalget går i dialog med alle skolens parter.** Dialogen kan give Børn- og Ungeudvalget inputs forud for udviklingen af de politiske pejlemærker for det fremtidige arbejde med at skabe mere blandede skoler, mere attraktive distriktsskoler og øge børn og unges motivation og trivsel. Derudover anbefaler Taskforcen, at skolens parter løbende inviteres til dialog for at drøfte udvikling og fremdriften i arbejdet med at skabe bedre skoler.

Spørgsmål til drøftelse med skolens parter:

Motivation og trivsel:

- Hvordan kan vi finde mødesteder mellem børn og unges følsomhed og undervisningens indhold?
- Hvornår er skærme værdiskabende i undervisningen, og hvornår er de forstyrrende?
- Hvilke didaktiske greb kan vi bruge til at skabe deltagelsesmuligheder for alle?
- Hvordan bliver eleverne medskabere af undervisningen?
- Hvad er vores kodeks for måden at tale om børn og forældre på samt eksklusion og inklusion?
- Hvordan skaber vi den varierede skoledag med plads til fordybelse, leg, stilhed, natur osv.?

Blandede skoler:

- Hvor ambitiøse vil vi være ift. at skabe blandede skoler?
- Hvordan ser vi diversitet som en styrke – blandt eleverne, forældrene og medarbejdere?
- Hvordan aktiverer vi de ressourcestærke forældre i skolens udvikling uden at ekskludere de mindre ressourcestærke?

Attraktive distriktsskoler:

- Hvordan laver vi sammen en skole, hvor alle børn har deltagelsesmuligheder og lyst til at lære?
- Hvordan bliver skolen en aktiv del af lokalsamfundet?
- Kan en skole blive for lille, og hvilke konsekvenser har det for børnenes læring og medarbejdernes kompetencer på skolen?

Taskforcen er også optaget af, hvordan udviklingen af folkeskolen understøttes bedst og føres ud i praksis på alle skoler. Taskforcens anbefalinger om eksempelvis udvikling af ny didaktik, efteruddannelse, en mere fleksibel organisering af skoledagene og en ny sammensætning af skolebestyrelserne implementeres ikke fra den ene dag til den anden - det skal indgående forankres i ledelsen og organisationen. Derfor anbefaler Taskforcen, **at der igangsættes en sammenhængende skoleudvikling på den enkelte skole, som skaber rammerne for, at nye tiltag udvikles og anvendes.** Samtidig er det vigtigt, at der er ledelsesmæssig opbakning, at denne ledelsesopgave prioriteres både i forvaltningen og på skolerne og at de nye tiltag forankres helt ud i alle organisationens led.

Taskforcen er optaget af, hvordan der kan mobiliseres nye ressourcer ind i skolen, som kan udvikle og styrke skolerne særligt ift. de anbefalinger, der omhandler de nære fællesskaber omkring skolen og fremme af blandede skoler med høj trivsel og stimulerende læringsmiljøer. Taskforcen anbefaler, at der **etableres en udviklingsplatform, som mobiliserer nye ressourcer og idéer ind i skolen.** En udviklingsplatform som gør det let for elever, forældre, skolens medarbejdere og øvrige interessenter at igangsætte pilotprojekter og teste nye bud på løsninger. Samskabelsesarenaer hvor det bliver lettere for elever, forældre, skolens medarbejdere og øvrige interessenter at skabe nye løsninger på problemer og udfordringer nede fra og op, men indenfor skolens rammer. Dette vil gøre, at det bliver lettere lokalt at arbejde med idéer og tiltag, som udvikles på de enkelte skoler, og udgøre et supplement til de tiltag, som udvikles i det politiske og administrative rum.

Udviklingsplatformen kan udgøres af et digitalt inspirerende og informerende univers, som er lokalt forankret på hver skole. En gruppe af medarbejdere fungerer som platformsbestyrere, som er særligt uddannet i at bruge platformen og understøtte etableringen af samskabelsesarenaer med deltagelse af relevante og berørte parter, der samles omkring løsningen af et problem eller udfordring. Det digitale univers skal tilbyde viden om skolerelaterede problemstillinger og inspirere lokale parter til handling. Det skal indeholde let tilgængelige procedurer for, hvordan man sætter det rigtige hold rundt om problemet eller udfordringen, hvordan man laver den indledende problemanalyse, sætter retning for løsningen samt hvordan det første møde og videre arbejde kan tilrettelægges. De lærere eller pædagoger, som fungerer som platformsbestyrere på skolen, er tilgængelige for råd og vejledning og kan facilitere processen for løsnings- og prototypeudviklingen. For at sikre fremdrift anbefaler Taskforcen, at processerne planlægges som innovationsspurter - hver samskabelsesproces skal have udviklet og afprøvet en prototype indenfor 3

måneder fra opstarten for at undgå at blive nedlagt. Det forudsætter en fast procedure for godkendelse af prototype, implementering og hvordan udviklede løsninger kan spredes ud til andre skoler og give inspiration.

Et eksempel på en samskabelsesproces, hvor udviklingsplatformen anvendes, kan være, at der i 6.B på en skole er et ønske blandt en gruppe forældre om at udvikle nye sociale fællesskaber og eleverne ses noget mere fysisk efter skole. Det nuværende fritidstilbud har svært ved at få eleverne til at blive efter skole og benytte tilbuddet. Her skal det være muligt for forældrene at bruge platformens ressourcer til inspiration og i samarbejde med de tilknyttede lærere tilrettelægge en proces for at komme op med en mulig løsning, som de ønsker at teste. Forældrene kan gå sammen med en gruppe af børnene og pædagogerne og i fællesskab skabe idéer til en løsning. I idéfasen fortæller en elev om, at hun går til karate, en anden fortæller om sin store passion for at bage, og en tredje fortæller om den glæde, som han og kloden får ved at handle sit tøj i byens genbrugsbutikker. Sammen bliver gruppen enige om, at de er nysgerrige på hinandens fritidsinteresser, men at afsøge potentielle nye interesser alene afholder dem fra at være så nysgerrige, som de egentlig gerne ville. Det vil være mere trygt at gøre det sammen som gruppe. Derfor udvikler gruppen en prototype, som består af en fremgangsmåde for, hvordan fritidstilbuddene kan skabe rammen for, at børnene kan dele deres fritidsinteresser og både skabe samarbejde med lokalsamfundets idrætsklubber og inspirere til fx madlavning og genbrug, hvor børnene kommer ud og bruger byen.

Udviklingsplatformen skal forankres i en stærk fortælling, og inspirere og motivere til at arbejde med at udvikle skolen og skabe mere værdi for skolens børn og unge og lokalsamfundet. Udviklingsplatformen er en måde for politikerne i Børn- og Ungeudvalget og Odense Byråd at invitere og opfordre til lokal involvering og innovation, som kan sikre skolernes vedvarende udvikling. Udviklingsplatformen erstatter på ingen måde forvaltningens arbejde og tiltag, ligesom den ikke erstatter kompetenceløft af ledere og medarbejdere eller organisationsudvikling. Det skal foregå parrallet. Udviklingsplatformen er ét værktøj i værktøjskassen, som sikrer løbende innovation og forsøg med idéer, som udvikles på og omkring skolerne.

Taskforcens arbejde og metode

Taskforcen blev nedsat på baggrund af Budgetforlig 2023, hvor forligspartierne (alle byrådets partier) var enige om at nedsætte en Taskforce, der kunne udarbejde forslag til, hvordan folkeskolen kan udvikles og styrkes i de kommende år.

Taskforcen fik til opgave at udarbejde forslag indenfor tre områder:

- At styrke elevernes motivation og trivsel i folkeskolen
- At styrke blandede skoler, hvor børn fra alle lag i samfundet mødes
- At skabe attraktive distriktsskoler, så flere tilvælger den lokale skole

Taskforcen kunne derudover af egen drift udpege og komme med anbefalinger på andre områder af betydning for folkeskolen.

Børn- og Ungeudvalget godkendte i februar 2023 rammen for Taskforcen, hvorefter Børn- og Ungeforvaltningen udpegede følgende fem medlemmer af Taskforcen:

- Klaus Majgaard (formand), selvstændig konsulent indenfor offentlig styring og ledelse, ekstern lektor ved CBS
- Jacob Torfing, professor i Politik og Institutioner på Roskilde Universitet
- Birgit Lise Andersen, tidl. lærer, skoleleder, chefkonsulent for Børn og Folkeskole i KL og skolechef
- Helle Rabøl Hansen, medstifter af NO!SE, et netværk af uafhængige forskere, forsker i bl.a. mobning og trivsel
- Katja Munch Thorsen, uddannelsesdirektør Københavns Erhvervsakademi, tidl. vicedirektør med ansvar for grundskoleområdet i Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)

Taskforcen har hen over foråret 2023 holdt fem heldagsmøder, hvor de forskellige temaer og udfordringer er drøftet og anbefalingerne løbende har taget form. Drøftelserne har taget udgangspunkt i lokale data, erfaringer og aktuel forskning på skoleområdet.

Taskforcen har forud og undervejs på møderne fået input fra en række relevante parter fra skoleområdet:

- Charlotte Holm, Odense Lærerforening
- Henrik Brandt Rasmussen, BUPL
- Simon Hempel Jørgensen, Skolelederforeningen
- Marie Holt Hermansen, Danske Skoleelever
- Skoleleder Pernille Wessel, Risingskolen og skoleleder Hanne Melchiorson, Vestre skole (temaet attraktive distriktsskoler)

Taskforcen har ligeledes haft oplæg fra en række forskere indenfor skoleområdet:

- Mikkel Høst Gandil, adjunkt på Økonomisk Institut ved Oslo Universitet og ph.d. fra Københavns Universitet (temaet blandede skoler)
- Rasmus Landersø, forskningsprofessor v/ Rockwool Fonden (temaet attraktive distriktsskoler)
- Louise Klinge, forsker og stifter af Eduk (temaet motivation og trivsel)
- Christian Lamhauge, chefkonsulent KL (et fjerde tema bl.a. om unge og nye prøveformer)

Især Louise Klings forskning omkring børn og unges seks grundlæggende behov (behovene for tryghed, autonomi, kompetence, samhørighed, sundhed og muligheden for at kunne bidrage) og Mikkel Høst Gandils forskning omkring strukturelle greb som en fordelingsmodel har direkte inspireret Taskforcen i det videre arbejde med at udvikle spor og anbefalinger.

Taskforcen har med ovenstående input udarbejdet en række indledende hypoteser, som de efterfølgende drøftelser om udfordringer, mulige løsninger og anbefalinger har taget udgangspunkt i.

Hvad vi ved om de tre tematikker

Motivation og trivsel - Data

Både lokalt og nationalt er der stor fokus på at forstå årsagerne bag en dalende motivation og øget mistroivsel blandt børn og unge. Årsagerne kan være mange og sammenhængene er komplekse.

Taskforcen er præsenteret for en række lokale data, der alle viser, at trivslen blandt de odenseanske skolebørn ligger på samme niveau, som på landsplan. Ligesom på landsplan er vi også i Odense udfordret på trivsel, idet både motivation og trivsel er faldet blandt eleverne de seneste år. Der er ikke væsentlig forskel på trivslen på de enkelte folkeskoler.

Tendenser fra nyeste trivselsmålinger (National måling):

- Overordnet er de fleste børn og unge glade for skolen, deres klasse og deres lærere (4.-9. klasse)
- Tydeligt fald i trivslen over de sidste tre år, hvor færre er glade for deres skole og klasse, mens flere oplever at blive mobbet eller føler sig ensomme (4.-9. klasse)
- Fald i elever, der oplever at undervisningen er spændende, at elevernes ideer bliver brugt i undervisningen eller at eleverne har indflydelse på, hvad de skal arbejde med i klassen (4.-9. klasse)

Tendenser fra seneste sundhedsprofilundersøgelser (lokal måling):

- Trivslen har generelt været faldende over de seneste år for både elever i 5. klasse og i udskoling, men svinger lidt over de sidste to år
- Der ses for både elever i 2. klasse, 5. klasse og udskoling en stigning i andelen af elever, der oplever at blive drillet/mobbet i skolen
- Hjemsendelse pga. Covid 19 viste i 2021-undersøgelsen stigende udfordringer med trivsel, ensomhed og fællesskabsfølelsen. Tallene er ikke forbedret meget i undersøgelsen 2022/23 (5. klasse og 7.-9. klasse)

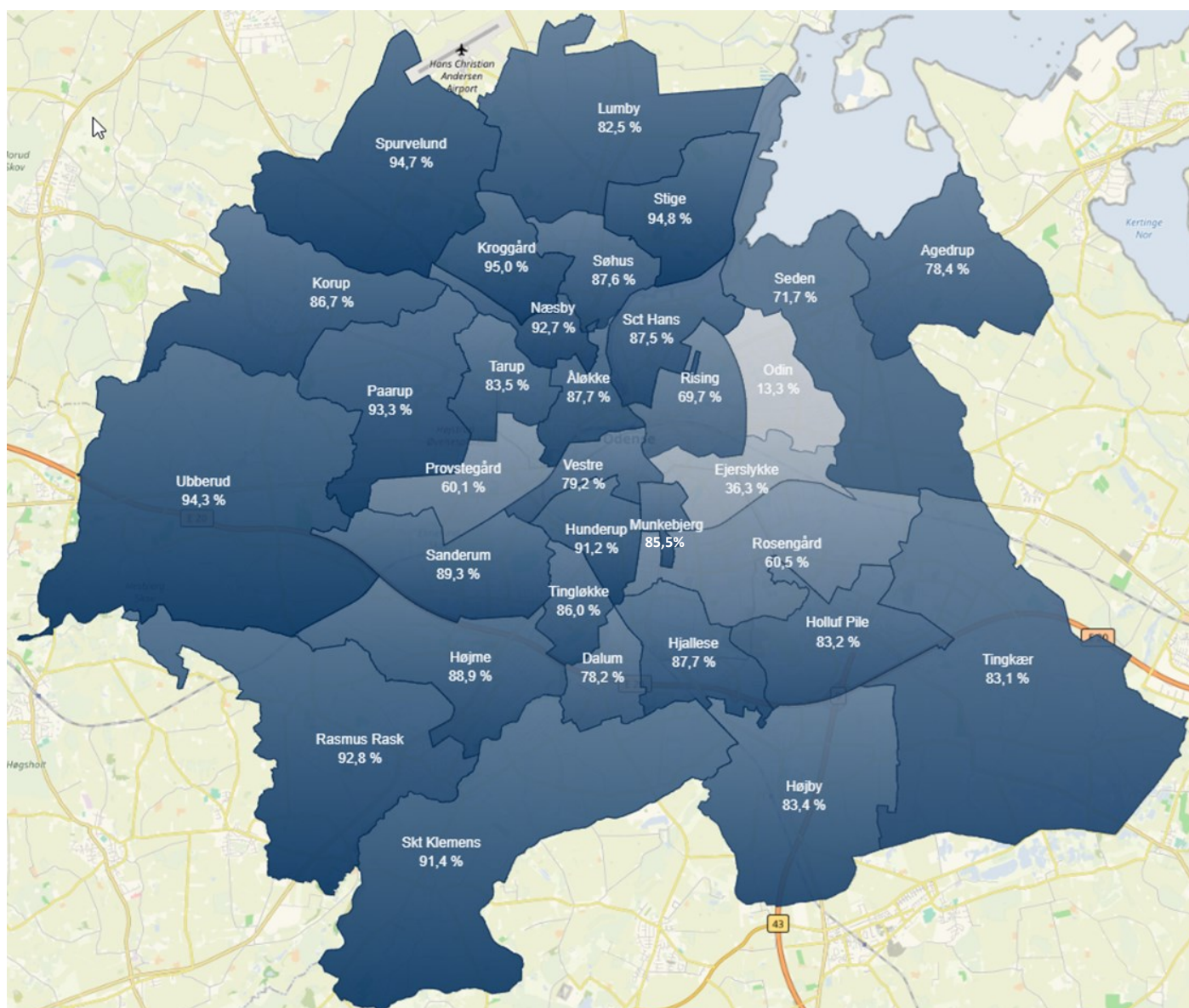
Blandede skoler - Data

Definitionen på en blandet skole tager ofte udgangspunkt i to parametre: Elevernes blandethed ift. etnicitet og forældrenes blandethed ift. socioøkonomi.

Andel elever med dansk herkomst:

På en gennemsnitlig odenseansk folkeskole har 86% af eleverne dansk herkomst og 14 % anden etnisk herkomst. Andelen af elever med dansk herkomst svinger dog mellem skolerne fra 97% til 13%. Særligt skolerne i og omkring Vollsmose har en lav grad af elever med dansk herkomst, mens skoler i byens vestlige yderområder har en høj grad af elever med dansk herkomst.

Figur 1. Andel elever med dansk herkomst – data opgjort pr. 31. feb. 2023:

Jo mørkere området er markeret = jo højere andel af elever med dansk herkomst. De mørkeste områder ligger således over Odense-gennemsnittet på 86% med dansk herkomst, mens de lyse områder ligger under gennemsnittet. De mest lyse områder har en lav andel af elever med dansk herkomst og i stedet en høj andel med anden etnisk herkomst.

Forældreindkomst:

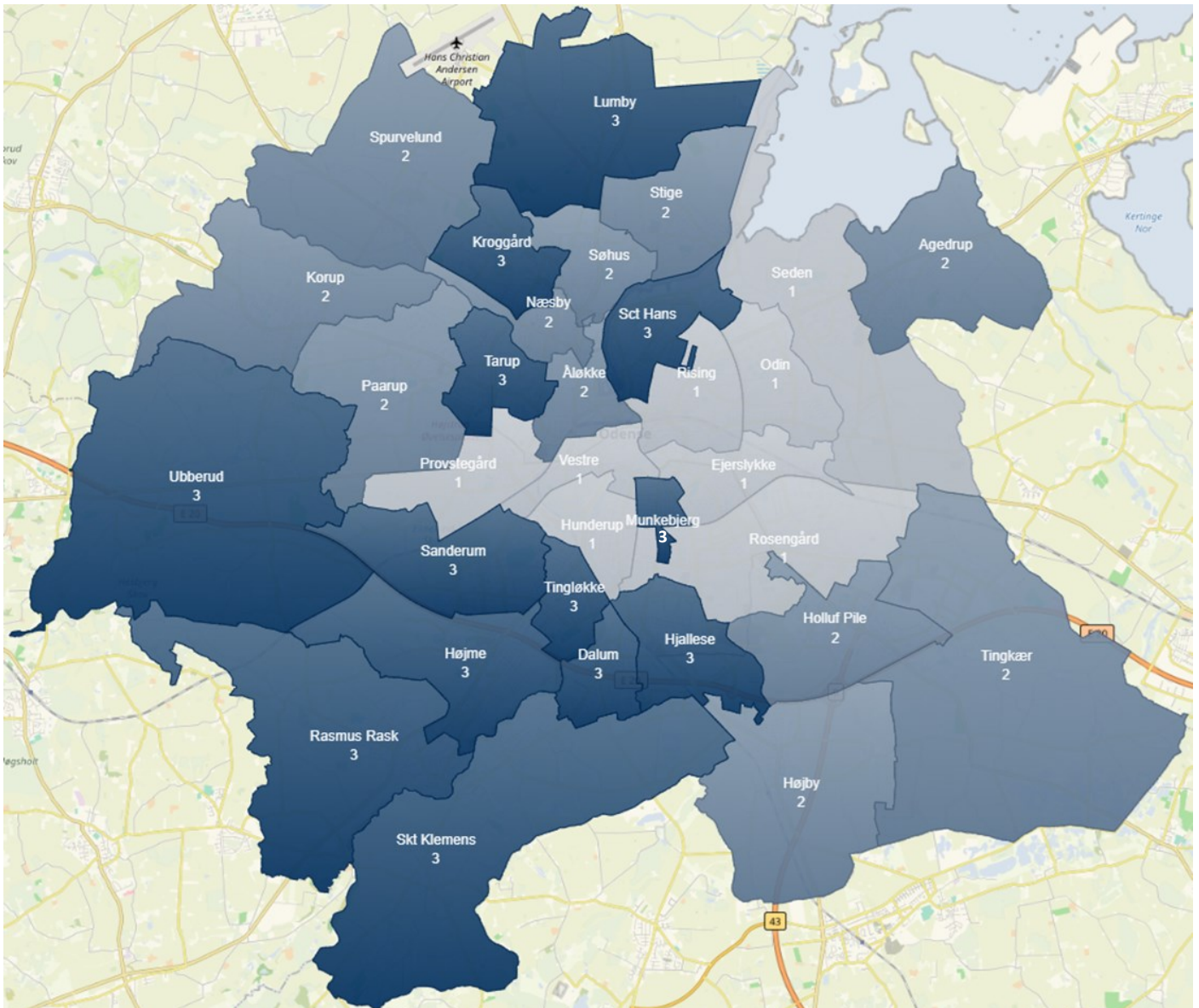
Arbejderbevægelsen Erhvervsråds analyserer landets skoler ud fra fem indkomstgrupper. Er alle fem grupper ligeligt repræsenteret, kategoriseres skolen som blandet.

38% af skolerne (inkl. fri- og privatskoler) i Odense kategoriseres som blandede. En del skoler kategoriseres ikke som blandet, fordi den rigeste indkomstgruppe er underrepræsenteret.

Skoler i og omkring Vollsmose er overrepræsenteret ift. fattige forældre og underrepræsenteret ift. rige forældre, mens det er omvendt for Hunderupskolen.

Andelen af blandede skoler er faldet siden 2010, hvor det var 49%.

Figur 2: Kategorier af blandede skoler ift. forældreindkomst:

1 = tre eller flere indkomstkategorier er over/underrepræsenterede (ikke blandet skole), 2 = en eller to indkomstkategorier er over/underrepræsenterede (delvist blandet skole), 3 = alle indkomstkategorier er repræsenterede (blandet skole)

Forældres uddannelsesniveau:

Andel af elever, hvor mindst én forældre har en videregående uddannelse er i gennemsnit på 59%.

Skoler, hvor andelen af forældre med videregående uddannelse er lav, følger overvejende de skoler med lav forældreindkomst.

Øvrige parametre:

Taskforcen har udover ovennævnte parametre været optaget af blandethed ift. elevernes forskellige behov, sårbarhed og udfordringer. Der findes ikke entydige data på dette, men overvejelser kan være:

Kan blandede skoler også ses ift. andelen af elever i almentilbud og specialtilbud på den enkelte skole? Kan blandethed ses ift. skolernes evne til at inkludere elever med forskellige behov og udfordringer i klassefællesskabet?

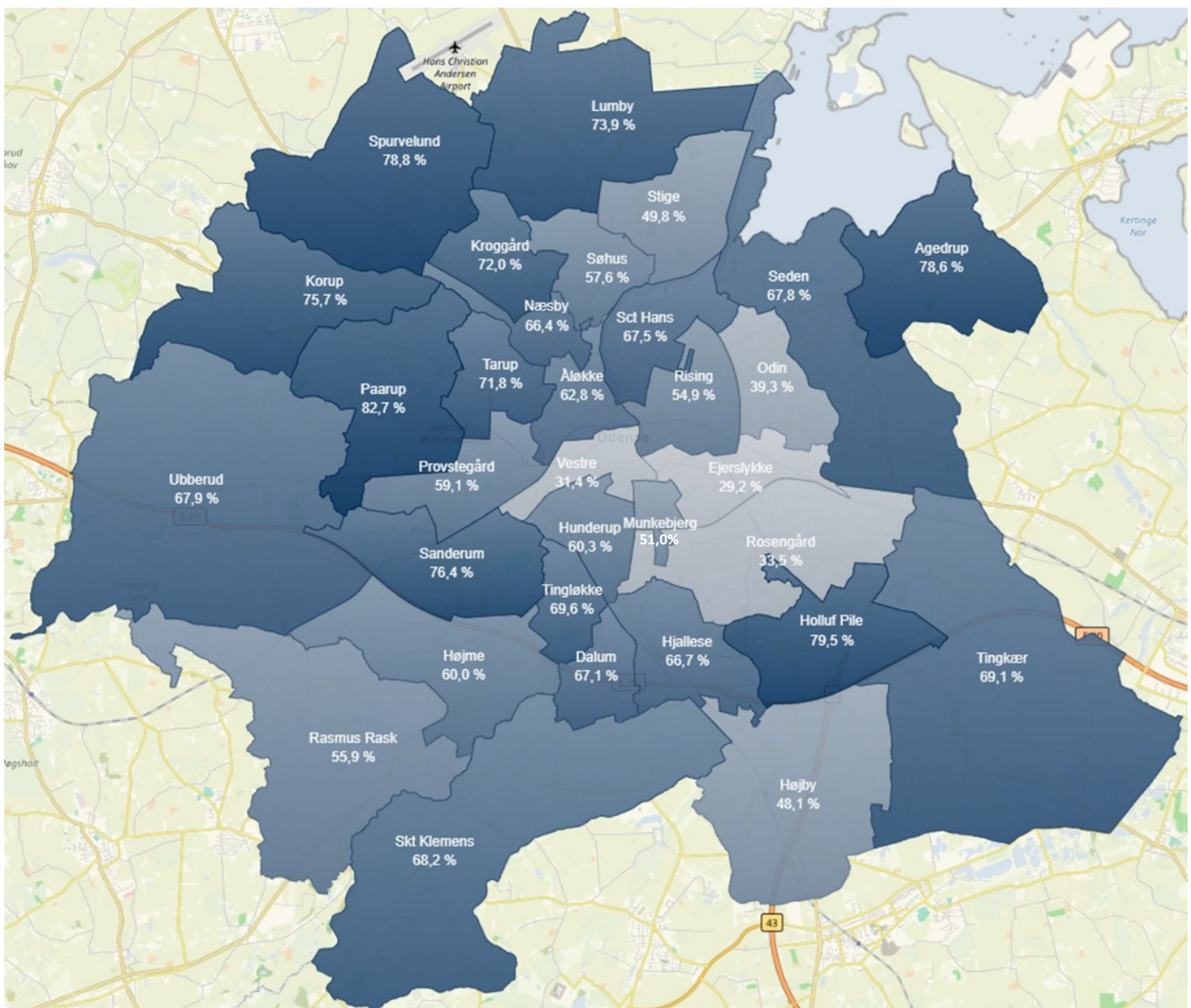
Attraktive distriktsskoler - Data

I Odense går ca. 60% af børnene på deres lokale distriktsskole. De resterende børn fordeler sig ligeligt med ca. 20% på en anden kommunal folkeskole og ca. 20% på en fri- og privatskole.

Der er dog udsving imellem de enkelte distrikter, hvor det i nogle distrikter er helt op til 92%, som vælger distriktsskolen til, mens det i andre distrikter kun er 29%.

Data viser, at i skoleåret 2022/2023 går 25% af 0. klasseleverne på en fri- eller privatskole.

Figur 3: Andel elever indmeldt på distriktsskole - data opgjort pr. 31. feb. 2023:

Jo mørkere område = jo højere andel indmeldt på distriktsskole. De helt lyse områder har den laveste andel elever indmeldt på distriktsskolen.

Skolernes løfteevne:

Et parameter for, hvor attraktiv den lokale distriktsskole er, kan være karaktergennemsnit eller i hvor høj grad skolen formår at løfte eleverne uanset socioøkonomisk baggrund målt på fx karaktergennemsnit.

De fleste af Odenses skoler ligger på niveau ift. det forventede karaktergennemsnit ud fra socioøkonomi.

En anden indikator for skolernes evne til at løfte eleverne er ift. inklusion af børn med særlige behov eller visitering til specialtilbud. Her er ikke nogen entydige konklusioner, idet nogle skoler visiterer flere børn end forventet ud fra en række socioøkonomiske faktorer, mens andre skoler visiterer færre børn end forventet. Det kan skyldes særlige indsatser eller kultur på de enkelte skoler.

Skoler med lav andel af distrikts elever:

En tidligere analyse af skolernes evne til at fastholde distrikts elever viste, at skoler, der fastholder en lav andel af distrikts eleverne (under 50-60%), overordnet kan kategoriseres i tre:

- Skoler med mange tosprogede elever
- Centrumskoler, hvor der også er en høj koncentration af veletablerede fri- og privatskoler
- Forstadsskoler, som også har en fri- eller privatskole i deres lokalområde

Dertil er nogle skoler udfordret af at miste elever til andre folkeskoler.

Skolerne peger selv på udfordringer ift. det frie skolevalg, meningsfulde skoledistrikter, andelen af tosprogede børn og konkurrencen med fri- og privatskolerne. Samt muligheder for et tættere samarbejde med lokalsamfundet og en tydeligere profil for skolen.

Udvalgte referencer

Taskforcen har i sit arbejde været inspireret af forskellig forskning indenfor skoleområdet og har som nævnt tidligere også mødt med udvalgte forskere på området. Nedenfor oplystes en række udvalgte referencer.

Motivation og trivsel:

- Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2022 (VIVE 2022)
- Børn og unge kæmper for at passe ind (Børns vilkår 2022)
- Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologise-ring – om ny udsathed i ungdomslivet (Af Noemi Katznelson, Anne Görlich, Mette Pless. CEFU 2022)
- Langvarig bekymrende skolefravær (Frederikke Skaaning Knage og Dorte Kousholt. DPU, Aau 2023)
- Passer jeres skole til børnenes grundlæggende behov? (Louise Klinge 2023)
- Her er skolens 15 paradokser (Louise Klinge 2023)
- Måske virker inklusion ikke, men det gør eksklusion (Helle Rabøl Hansen og Mia Jakobsen 2023)
- Hansen, H.R., Rasmussen, T. N., Sønderberg, A. (red). (2023). Fællesskabende didaktikker. Kvan.

Blandede skoler:

- Børn på fri- og privatskoler kommer i høj grad fra de mest ressourcestærke hjem (Arbejdernes Erhvervsråd 2022)
- Folkeskoler blander eleverne bedre end de private (Arbejdernes Erhvervsråd 2022)
- Er tiden løbet fra skoledistrikter? (Lars Olsen og Mikkel Høst Gandil, Skolemonitor 2021)
- Vil politikerne have blandede skoler, må de droppe det frie skolevalg (Mikkel Høst Gandil, Skolemonitor 2022)
- Nu skal vi diskutere det frie skolevalg (Mikkel Høst Gandil, Folkeskolen 2022)
- Rige børn leger bedst – et portræt af det danske classesamfund (Lars Olsen m.fl. 2021)
- Equity and Quality in Education - Supporting Disadvantaged Students and Schools (OECD 2011)
- Socialt og etnisk opdelte skoler – om skoler for børn fra udsatte boligområder (Institut for Menneskerettigheder 2021)
- School choice, universal vouchers and native flight out of local public schools (Beatrice Schindler Rangvid, 2010)

Attraktive distriktsskoler - Erfaringer fra andre kommuner:

- Gentofte: Ét fælles skoledistrikt
- Haderslev: Ny skoletildelingsmodel (Skolemonitor 2023)
- København: Foreningen Brug Folkeskolen (brugfolkeskolen.dk)
- Århus: Erfaringer fra Gellerup, Toveshøj og Bispehaven (detvigoer.aarhus.dk)

